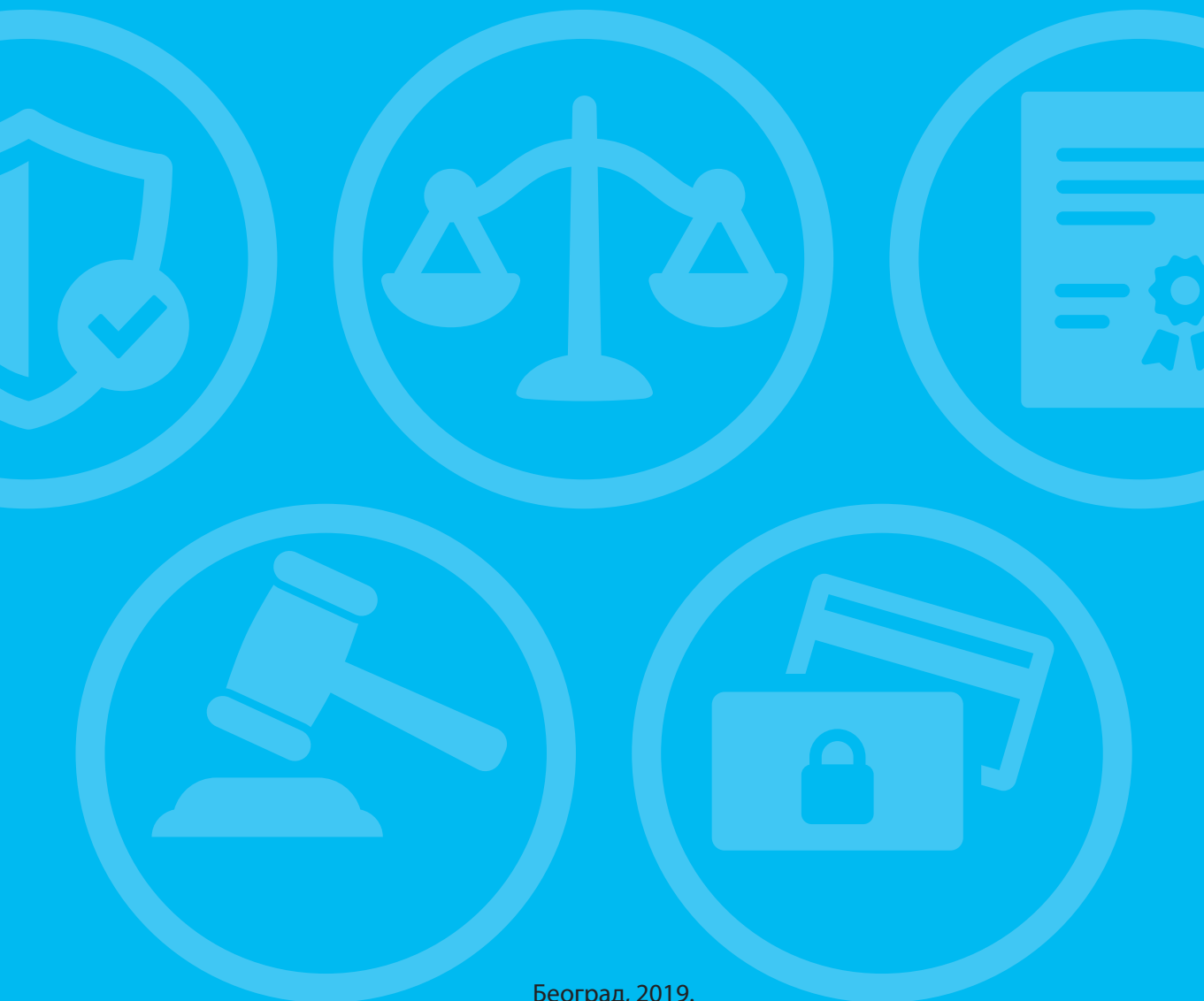

Приручник

за примену
начела опортунитета
кривичног гоњења

ПРИРУЧНИК ЗА ПРИМЕНУ НАЧЕЛА ОПОРТУНИТЕТА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

Уредници:

Проф. др Станко БЕЈАТОВИЋ
Др Горан ИЛИЋ

Издавач:

Мисија ОЕБС-а у Србији

За издавача:

Артур Грејем,
шеф Одељења за владавину права и људска права Мисије ОЕБС-а у Србији

Аутори приручника:

Проф. др Станко БЕЈАТОВИЋ
Др Горан ИЛИЋ
Др Јасмина КИУРСКИ
Тамара МИРОВИЋ
Светлана НЕНАДИЋ

Лектура и коректура:

Event Group doo

Дизајн и прелом:

Милица Дервишевић

Штампа:

Тираж:

300 примерака

Београд, 2019. године

Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

Напомена: Ставови изречени у књизи припадају искључиво аутору и његовим сарадницима и не представљају нужно званичан став Мисије ОЕБС-а у Србији.

Садржај

АУТОРИ ПРИРУЧНИКА	5
ПРЕДГОВОР	7
ПРВИ ДЕО	9
УВОД	9
1. Шта је опортунитет кривичног гоњења?	9
2. Врсте опортунитета	9
3. Услови за примену начела опортунитета и циљеви примене	10
4. Искуства и уочени проблеми у примени начела опортунитета кривичног гоњења	12
ДРУГИ ДЕО	17
ОДЛАГАЊЕ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА	17
I. Услови за одлагање кривичног гоњења и могуће обавезе осумњиченог	17
1. Кривична дела за која је могуће одлагање кривичног гоњења	17
2. Сагласност осумњиченог као услов одлагања кривичног гоњења	18
3. Личност осумњиченог као околност од значаја за доношење одлуке о одлагању кривичног гоњења и избора врсте обавезе	19
4. Избор врсте обавезе, начина и рока извршења	20
4.1. Избор врсте обавезе	20
4.2. Начин извршења	21
4.3. Рок извршења	22
5. Врсте обавеза	23
5.1. Отклањање штетне последице настале извршењем кривичног дела или накнада причињене штете као обавеза осумњиченог (члан 283 став 1 тачка 1 ЗКП)	23
5.2. Уплата одређеног новчаног износа на рачун прописан за уплату јавних прихода, који се користи за хуманитарне и друге јавне сврхе (члан 283 став 1 тачка 2 ЗКП)	24
5.3. Обављање одређеног друштвенокорисног или хуманитарног рада (члан 283 став 1 тачка 3 ЗКП)	25
5.4. Испуњавање доспелих обавеза издржавања (члан 283 став 1 тачка 4 ЗКП)	26

5.5. Подвргавање одвикавању од алкохола или опојних дрога и подвргавање психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања (члан 283 став 2 тачка 5 и 6 ЗКП)	26
5.6. Извршавање обавезе установљене правноснажном одлуком суда, односно поштовање ограничења утврђеног правноснажном судском одлуком (члан 283 став 1 тачка 7 ЗКП)	27
II. Поступак одлагања кривичног гоњења	28
1. Предлагање	28
1.1. Ко, када и како предлаже	28
1.2. Одлука о предлогу	29
2. Преговарање и избор обавезе (врста, начин и рок)	29
2.1. Преговарање	29
2.2. Избор обавезе (врста, начин и рок)	30
2.3. Службена белешка	31
3. Наредба о одлагању кривичног гоњења (доношење, садржај и достављање)	31
4. Евиденција и надзор над извршењем обавезе	32
4.1. Евиденција	32
4.2. Надзор	33
5. Одбачај кривичне пријаве услед испуњености наложене обавезе из наредбе о одлагању кривичног гоњења (садржај, достављање и поуке)	34
ТРЕЋИ ДЕО	35
ОДБАЦИВАЊЕ КРИВИЧНЕ ПРИЈАВЕ КАО ВИД НАЧЕЛА ОПОРТУНИТЕТА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА (ЧЛАН 284 СТАВ 3 ЗКП)	35
ЧЕТВРТИ ДЕО	39
ДРУГА ВАЖНА ПИТАЊА КОД ПРИМЕНЕ НАЧЕЛА ОПОРТУНИТЕТА	39
1. Одузимање предмета и начело опортунитета кривичног гоњења	39
2. Трошкови поступка и начело опортунитета кривичног гоњења	41
3. Правноснажност решења о одбачају кривичне пријаве и начело ne bis in idem у случају примене начела опортунитета	42
ПЕТИ ДЕО	45
ЗЛАТНА (ОСНОВНА) ПРАВИЛА ПРИМЕНЕ НАЧЕЛА ОПОРТУНИТЕТА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА	45
ШЕСТИ ДЕО	47
ПРИЛОЗИ	47
Обрасци	47
Упутства Републичког јавног тужилаштва	55

АУТОРИ ПРИРУЧНИКА

Проф.др Станко БЕЈАТОВИЋ

Др Горан ИЛИЋ

Др Јасмина КИУРСКИ

Тамара МИРОВИЋ

Светлана НЕНАДИЋ

6

ПРИРУЧНИК
ЗА ПРИМЕНУ
НАЧЕЛА ОПОРТУНИТЕТА
КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

Начело опортунитета кривичног гоњења код пунолетних учинилаца кривичних дела у кривичном процесном законодавству Републике Србије први пут је нормирано Законом о кривичном поступку из 2001. године.¹ Након озакоњења начела опортунитета, највећи број накнадних законодавних интервенција у Законику о кривичном поступку односио се на измене у начину нормирања великог броја питања у вези са овим начелом. Међутим, ниједна од ових измена није довела у питање оправданост његовог постојања. Напротив, највећи број интервенција имао је за циљ стварање нормативне основе која даје могућност што шире примене начела опортунитета.

Захваљујући таквом тренду, Законик о кривичном поступку из 2011. године² у ставу 3 члана 6 под називом „Законитост кривичног гоњења“ прописује да јавни тужилац, изузетно, може одлучити да одложи или не предузме кривично гоњење, под одређеним законом прописаним условима. Ово овлашћење јавног тужиоца предвиђено је у члану 283 Законика о кривичном поступку, као тзв. „условљени“ опортунитет под називом „Одлагање кривичног гоњења“ код кривичних дела за која је прописана новчана казна или казна затвора до пет година и у члану 284 став 3 Законика о кривичном поступку као тзв. „чист“ опортунитет за кривична дела за која је прописана казна затвора до три године.

Законске могућности примене одлагања кривичног гоњења, као примарног вида начела опортунитета кривичног гоњења, у пракси се користе у проценту који се у појединим годинама креће и преко 15% укупног броја кривичних предмета, што говори о потпуној криминало-политичкој оправданости његовог нормирања. Но, такав обим његове примене прате и одређене особености за које се тешко може рећи да су у складу са циљевима његовог озакоњења уопште. Наиме, чињеница је да се у највећем броју случајева код одлагања кривичног гоњења осумњиченом налаже обавеза да се на прописани рачун уплати одређени новчани износ који се користи у хуманитарне или друге јавне сврхе, с тим да налагања других обавеза готово да нема или је њихова примена готово симболична.

Из наведених разлога, имајући притом у виду уочене проблеме у пракси у примени начела опортунитета, пре свега одлагања кривичног гоњења, указала се потреба за израдом Приручника који ће отклонити, или барем покушати да отклони дилеме које се јављају у његовој практичној примени и тако омогућити јавним тужиоцима примену овог начела у складу са циљевима који га оправдавају.

Намера аутора је да садржином Приручника укажу јавним тужиоцима, као и широј јавности на значај и сврху начела опортунитета који има за циљ постизање сврхе кажњавања и без вођења кривичног поступка у случајевима када то, с обзиром на личност осумњиченог и друге околности конкретног кривичног случаја, није неопходно, односно није целисходно са аспекта јавног интереса.

1 „Службени гласник СРЈ“ бр. 70/2001 од 26.12.2001. године.

2 „Службени гласник РС“ бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.

Идеја за израду Приручника потекла је од Одељења за владавину права Мисије ОЕБС-а у Србији, чији сарадници су и омогућили његово издавање. Аутори захваљују Мисији ОЕБС-а у Србији на идеји и на помоћи у изради и издавању Приручника.

У Београду,
марта 2019. године

УРЕДНИЦИ

Проф. др Станко БЕЈАТОВИЋ
Др Горан ИЛИЋ

Увод

1. Шта је опортунитет кривичног гоњења?

Једно од основних начела кривичног поступка којима се руководи јавни тужилац у вршењу функције јесте начело легалитета прописано у члану 6 Законика о кривичном поступку (у даљем тексту ЗКП) под називом „Законитост кривичног гоњења“. Начело легалитета представља дужност јавног тужиоца да предузме кривично гоњење када постоје основи сумње да је учињено кривично дело или да је одређено лице учинило кривично дело за које се гони по службеној дужности. Изузетно, јавни тужилац може одлучити да одложи или не предузме кривично гоњење, под условима предвиђеним законом (став 3 члана 6). Овај изузетак је начело опортунитета кривичног гоњења.

Начело опортунитета садржи овлашћење јавног тужиоца да по дискреционој оцени одлучи о вршењу функције кривичног гоњења.

Дакле, легалитет је обавеза и дужност јавног тужиоца, а опортунитет је дискреционо право и могућност јавног тужиоца.

Начело опортунитета представља један од облика диверзионих поступака којима се доприноси већој економичности, убрзању и поједностављењу рада кривичног правосуђа, растерећењем судова и ослобађањем од предмета у вези са лакшим кривичним случајевима. Опортунитетом, као и другим диверзионим моделима остварује се сврха поједностављења кривичног поступка у складу са Препоруком бр. Р (87)18 Комитета министара Савета Европе.³

2. Врсте опортунитета

Иако законодавац не користи термин „опортунитет“, који је иначе општеприхваћен у стручној и широј јавности, неспорно је да је ово начело у односу на пунолетна лица дефинисано у члану 283 Законика о кривичном поступку под називом „Одлагање кривичног гоњења“ и члану 284 став 3 Законика о кривичном поступку под називом „Одбацивање кривичне пријаве“. У односу на малолетнике, опортунитет је прописан члановима 58 и 62 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица.

Постоје три врсте опортунитета. Прва врста је начело опортунитета које као услов за примену има тежину кривичног дела, цењено са аспекта прописане кривичне санкције. Друга врста је

³ Усвојена од стране Комитета Министара Савета Европе на 410. седници одржаној 17. септембра 1987. године.

начело које за основу има, како тежину кривичног дела цењену са аспекта прописане кривичне санкције, тако и са аспекта држања учиниоца након предузимања радње кривичног дела. Трећа врста је начело које за основу има, како личност учиниоца кривичног дела (малолетно или пунолетно лице), тако и тежину новоизвршеног кривичног дела и статус његовог извршиоца у односу на раније извршено кривично дело.

Члан 283 Законика о кривичном поступку односи се на тзв. **условљени опортунитет** по коме јавни тужилац своје дискреционо право може да користи тек пошто осумњичени прихвати, а потом и изврши једну од предвиђених обавеза, док се члан 284 став 3 односи на тзв. **чисти опортунитет** према којем јавни тужилац може, али не мора, да одбаци кривичну пријаву из разлога целисходности, односно правичности, без икаквих условљавања. У пракси се појам опортунитета углавном поистовећује са одредбом члана 283 Законика о кривичном поступку.

У домаћем законодавству постоји и посебна врста опортунитета дефинисана у члановима 58 и 62 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица. Закон даје могућност јавном тужиоцу да, под одређеним условима, и поред испуњености општих процесних претпоставки за кривично гоњење, не захтева покретање кривичног поступка према малолетнику. Ова врста опортунитета неће бити предмет разматрања у Приручнику.

3. Услови за примену начела опортунитета и циљеви примене

За разлику од начела легалитета које обавезује јавног тужиоца да увек предузме кривично гоњење уколико су испуњени стварни и правни услови, начело опортунитета омогућава овлашћеном тужиоцу да у таквој ситуацији одлуку о кривичном гоњењу донесе у складу са оценом о целисходности кривичног гоњења у датом случају. То не значи да јавни тужилац у случају примене начела опортунитета има право на произвољан или самовољан избор између гоњења и негоњења, већ само право на оцену да ли је, с обзиром на јавни интерес, гоњење целисходно или не. Дакле, пре него што примени начело опортунитета, јавни тужилац претходно мора да утврди да ли постоје четири основна услова: стварни услови, правни услови, јавни интерес и целисходност. Од наведена четири услова само два су прописана законом, а то су стварни и правни услови.

- **Стварни услови или услови стварне природе** претпостављају постојање основа сумње да би се против одређеног лица могао водити кривични поступак за одређено кривично дело под претпоставком да је у питању кривично дело за које Законик о кривичном поступку предвиђа такву могућност, тј. да је у питању кривично дело за које је предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година.
- **Правни услови** подразумевају постојање елемената кривичног дела и процесних претпоставки, односно одсуство околности које искључују кривично гоњење, као што су застарелост, амнестија или помиловање.
- **Јавни интерес** у сваком конкретном случају треба да се тумачи у складу са појмом јавног интереса у демократском друштву развијеним у пракси Европског суда за људска права.

У том смислу, јавни интерес представља тачку у којој се секу друштвени и индивидуални интереси и претпоставља примену начела пропорционалности као баланса између општег интереса заједнице и заштите индивидуалних слобода и права. Функција јавног тужиоца увек се врши у јавном интересу.

- **Целисходносћ** подразумева процену јавног тужиоца да ли је у конкретном случају оправдано кривично гоњење са аспекта јавног интереса имајући у виду:
 - природу кривичног дела и околности под којима је извршено,
 - последице кривичног дела,
 - личност учиниоца кривичног дела (да ли се ради о примарном учиниоцу или о повратнику, да ли је према истом раније примењивано начело опортунитета кривичног гоњења, понашање учиниоца после извршеног кривичног дела, спремност да отклони последице настале извршењем кривичног дела, изражено кајање и сл.),
 - да ли се с обзиром на околности које се тичу кривичног дела и личности учиниоца, применом опортунитета може постићи сврха кажњавања из члана 42 Кривичног законика,
 - дејство кривичног поступка на јавност,
 - разлоге процесне економије и проблеме који настају услед дугих кривичних поступака, као и сразмерност трошкова кривичног поступка и очекиваних ефеката суђења,
 - и друге околности од значаја за правилну процену.

Процена се врши анализом наведених елемената тако што се утврђује да ли би у конкретном случају било више штете него користи од кривичног гоњења.

У сваком случају примене начела опортунитета јавни тужилац мора истовремено ценити све услове за примену и у одлуци навести разлоге о постојању, односно испуњености четири основна услова.

Поред испуњења четири основна услова за примену опортунитета, потребно је да се остваре и следећа два циља.

Први је постизање сврхе кажњавања у конкретној кривичној ствари и без покретања и вођења кривичног поступка.

Други је повећање ефикасности кривичних поступака и растерећење судова од багателног криминалитета. Ова два циља се морају ценити истовремено, а не појединачно.

Када је реч о циљевима примене начела опортунитета кривичног гоњења неопходно је да јавни тужилац води рачуна и о захтеву правичности, начелу једнакости свих грађана пред законом, о принципу правне сигурности, односно моралном захтеву да окривљени буде кажњен, моралном задовољењу оштећених и могућношћу њиховог обештећења. У том смислу, од посебног значаја је **концепт ресџоративне правде** која има за циљ успостављање равнотеже нарушене извршењем кривичног дела између друштвене заједнице, учиниоца и оштећеног. Тај циљ се остварује успостављањем контакта између жртве и учиниоца и њиховог могућег договора

уз посредовање надлежног органа усмереног на превазилажење међусобног конфликта, поправљање њиховог односа и отклањање штетних последица.

Услови и циљеви опортунитетна морају да буду међусобно усклађени. Тако на пример, јавни тужилац није овлашћен да примени начело опортунитета руководећи се искључиво принципом ефикасности кривичног поступка. Даље, за разлику од неких компаративних кривичнопроцесних законодавстава, наш ЗКП не предвиђа примену начела опортунитета ради постизања неких политичких циљева или ефеката сличних оним које прозводи примена појединих кривичноправних института због којих изостаје кажњавање у окончаном кривичном поступку.

4. Искуства и уочени проблеми у примени начела опортунитета кривичног гоњења

И поред почетне резервисаности у примени начела опортунитета, јавнотужилачка пракса показује да се применом овог начела решава значајан проценат укупног броја предмета.

У прилог томе говоре и приложени статистички подаци за период 2015 – 2017. године из којих произилази да је одлагање кривичног гоњења из члана 283 ЗКП, као посебна врста опортунитета, примењено у 13,6% свих предмета основних и виших јавних тужилаштава на територији Републике Србије.⁴

Табела бр. 1

Одлагање кривичног гоњења и укупан број кривичних предмета у основним и вишим јавним тужилаштвима

(2015-2017. год.)

Година	Укупно предмета	Одложено кр. гоњење	Укупно%
2015.	217.871	35.662	16,3%
2016.	228.296	29.301	12,8%
2017.	219.909	25.829	11,7%
Укупно	666.076	90.792	13,6%

⁴ Према извештају Републичког јавног тужилаштва током 2018. године применом одлагања кривичног гоњења из члана 283 ЗКП решене су кривичне пријаве у односу на 18.251 лице, док је применом одредбе члана 284 став 3 ЗКП решено 6.389 кривичних пријава. Укупан новчани износ који су осумњичени уплатили извршењем наложене обавезе из члана 283 став 1 тачка 2 ЗКП износи 555.699.425,00 динара, што у односу на претходну годину представља незнатно увећање (Београд, марта 2019. године).

Табела бр. 2

Одлагање кривичног гоњења у
основним јавним тужилаштвима

(2015-2017. год.)

Година	Укупно предмета	Одложено кр. гоњење	Укупно %
2015.	209.119	35.290	16,9%
2016.	219.493	29.094	13,2%
Укупно	639.279	89.877	14%

Табела бр. 3

Одлагање кривичног гоњења у
вишим јавним тужилаштвима

(2015-2017. год.)

Година	Укупно предмета	Одложено кр. гоњење	Укупно %
2015.	8.752	332	3,8%
2016.	8.803	207	2,6%
2017.	9.242	336	3,6%
Укупно	26.797	875	3,3%

Процент решених кривичних предмета применом одлагања кривичног гоњења из члана 283 ЗКП у основним јавним тужилаштвима је, сасвим оправдано, знатно већи од процента решених кривичних предмета на овај начин у вишим јавним тужилаштвима, имајући у виду стварну надлежност јавних тужилаштава. Ипак, и поред тога није занемарљив број решених предмета применом одлагања кривичног гоњења из члана 283 ЗКП ни од стране виших јавних тужилаштава, који у процентима износи од 2,6% у 2016. години до 3,8% у 2015. години.

Значајно је указати да се уочава извештајан пад примене одлагања кривичног гоњења из члана 283 ЗКП током 2016. и 2017. године у односу на 2015. годину. Међутим, одступање није значајније и вероватно је последица непрецизности и непотпуности законског текста из члана 283 ЗКП и одсуства јасних критеријума и мерила за оцену оправданости примене института. С обзиром на ово, Приручник има за циљ да, у највећој мери, отклони дилеме у погледу примене одлагања кривичног гоњења и начела опортунитета уопште и тако допринесе његовој примени у складу са разлозима његовог нормирања.

Посматрајући структуру обавеза наложених окривљенима може се уочити очигледна несразмера примењене обавезе уплате новчаних износа на прописани рачун, који се користи за хуманитарне или друге јавне сврхе, у односу на друге законом прописане обавезе. Наиме, у више од 80% случајева осумњиченом је наложена ова обавеза (Табела 4). Готово да налагања других обавеза нема или су оне више него симболичне. У прилог томе говори и износ уплаћених средстава по основу одлагања кривичног гоњења. Збирно посматрано за 2015, 2016. и 2017. годину прикупљени износ је 1.759.380.127 динара или око 14,7 милиона евра (Табела 4).

Табела бр. 4

**Одлагање кривичног гоњења и
уплата новчаних средстава**

(2015-2017. год.)

Година	Одложено кр. гоњење	Уплата новчаних средстава у структури наложених обавеза	Износ
2015	35.662	80,10%	629.449.065,07 дин.
2016	29.301	81,23%	622.327.712,62 дин.
2017	25.829	81,17%	507.603.350,37 дин.
Укупно	90.792	80,83%	1.759.380.128,06 дин.

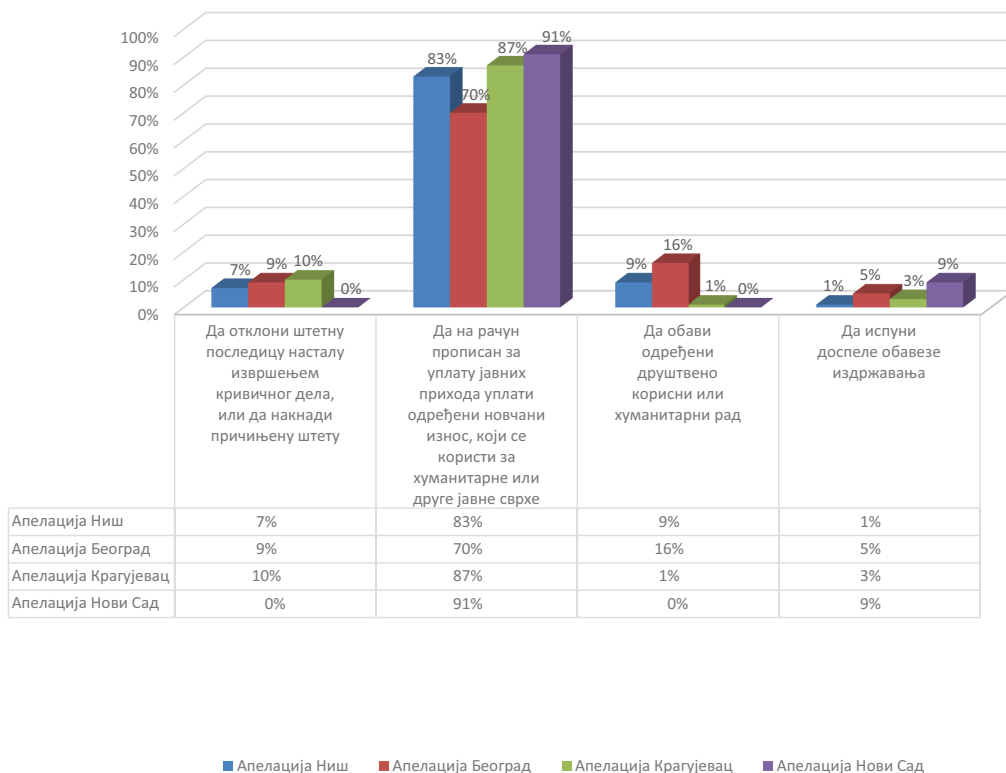
Структура наложених обавеза ствара ризик од погрешне перцепције јавности и учинилаца да је опортунитет „привилегија богатих“, односно да се кривично гоњење може „откупити“ уплатом одређеног новчаног износа. Оваква перцепција је у супротности са концепцијом и циљевима који се желе постићи применом опортунитета. Управо из ових разлога, јавни тужиоци приликом избора и налагања обавезе учиониоцу кривичног дела, морају да имају у виду све услове и циљеве опортунитета о којима је било речи, а нарочито концепт ресторативне правде.

Из структуре наложених обавеза даље произилази да се по учесталости примене на другом месту налазе следеће обавезе: отклањање штетне последице настале извршењем кривичног дела или накнаде причињене штете и обављање друштвенокорисног или хуманитарног рада. Обе обавезе се примењују у истом проценту од 6,5% (види Графикон 1)⁵.

Од предвиђених обавеза из члана 283 ЗКП, испуњење доспелих обавеза издржавања једина је обавеза која је, поред наведених, статистички релеватна и примењује се у 4,5% случајева. Све преостале обавезе су налагане у знатно мањем броју и статистички гледано су симболичне (види Графикон 1).

5 Граф. је преузет из истраживања Удружења јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца под називом „Примена начела опортунитета“ које је спроведено 2017. године уз подршку Мисије ОЕБС-а у Србији. Истраживање је доступно на веб сајту Удружења тужилаца Србије <https://www.uts.org.rs/>.

Наложена обавеза код кривичног гоњења (чл. 283)

У примени одлагања кривичног гоњења, као посебне врсте опортунитета, уочени су следећи проблеми:

- **Неуједначено поступање**, како између јавних тужилаштва, тако и на нивоу истог јавног тужилаштва,
- **Одсуство јасних критеријума и једнаких мерила** при избору и начину реализације обавезе која се налаже,
- (Не)могућност одлагања кривичног гоњења код кривичних дела за која је **кумулятивно прописана казна затвора до пет година и новчана казна**,
- (Не)могућност одлагања кривичног гоњења код кривичних дела за која је прописано обавезно **изрицање мере безбедности**,
- Питање надлежности и начина **одузимања предмета** извршења кривичног дела код одлагања кривичног гоњења,
- Питање надлежности и начина надокнаде **трошкова поступка** код одлагања кривичног гоњења (нпр. трошкови браниоца и/или пуномоћника),
- Питање **утицаја раније осуђиваности** осумњиченог и **раније примене начела опортунитета** на процену целисходности одлагања кривичног гоњења,
- Питање **права оштећеног** лица у случају одлагања кривичног гоњења.

Одлагање кривичног гоњења

I. Услови за одлагање кривичног гоњења и могуће обавезе осумњиченог

1. Кривична дела за која је могуће одлагање кривичног гоњења

Јавни тужилац може одложити кривично гоњење за кривична дела за која је **предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година**, уколико осумњичени прихвати да испуни једну или више законом прописаних обавеза (члан 283 ЗКП), што представља формални услов за примену овог института.

Поред оцене испуњености стварних и правних услова, као и оцене целисходности кривичног гоњења са аспекта јавног интереса, о чему је било речи, јавни тужилац приликом примене одлагања кривичног гоњења мора утврдити и испуњеност формалног услова из члана 283 ЗКП. Иако наведени формални услов, на начин како је прописан у Законику, делује јасно, пракса је показала да постоје одређени проблеми у погледу тумачења ове одредбе.

У том смислу дајемо следећа решења:

Прво, имајући у виду да је овај формални услов предвиђен алтернативно, а не кумулативно прописаним казнама, **примена одлагања кривичног гоњења није могућа за кривична дела за која је новчана казна, као споредна, кумулативно прописана уз казну затвора**, у ком случају је њено изрицање обавезно, чак и у ситуацији када се ради о казни затвора крађој од пет година.⁶

Друго, одлагање кривичног гоњења, без обзира на испуњеност формалног услова, **није могуће код кривичних дела за која је обавезно изрицање мере безбедности забране управљања моторним возилом**, имајући у виду да ову меру може изрећи само суд, уз казну, условну осуду, судску опомену или ослобађање од казне.

Треће, када су у питању кривична дела код којих је обавезно **изрицање мере безбедности одузимања предмета**, приликом одлагања кривичног гоњења треба разликовати две ситуације – да ли се ради о предметима чије је одузимање по закону неопходно у смислу члана 535 ЗКП или је у питању обавезна мера безбедности одузимања предмета у смислу члана 87 КЗ. **У оба случаја је могућа примена одлагања кривичног гоњења**, уколико су испуњени сви други услови, с тим

⁶ Види нпр. кривично дело утаје из чл. 207 ст. 1 КЗ.

да се поставља питање надлежности органа код одузимања предмета о чему ће бити више речи у поглављу под називом „Одузимање предмета“.

Четврто, у случају стицаја кривичних дела могућа је примена одлагања кривичног гоњења под претпоставком испуњености формалног услова за свако кривично дело. Међутим, у том случају потребно је посебно ценити целисходност предузимања кривичног гоњења са аспекта јавног интереса, што мора бити посебно образложено.

2. Сагласност осумњиченог као услов одлагања кривичног гоњења

Поред прописане казне, законодавац као формални услов за одлагање кривичног гоњења предвиђа и сагласност осумњиченог, односно његово прихватање да изврши обавезу (обавезе) наложене од стране јавног тужиоца у наредби о одлагању кривичног гоњења.

Сагласност осумњиченог мора да се односи, како на врсту наложене обавезе (наложених обавеза), тако и на начин и рокове испуњења наложене обавезе (наложених обавеза). Без сагласности осумњиченог нема могућности одлагања кривичног гоњења.

То претпоставља да сагласност осумњиченог:

- мора да буде безусловна,
- не сме бити делимична или непотпуна,
- мора бити дата добровољно, без принуде или притиска,
- мора бити аутентична, а не наметнута,
- не сме бити последица заблуде,
- мора произаћи из свести о последицама испуњења, односно неиспуњења наложене обавезе (обавеза).

У том смислу, преговарање са осумњиченим нема за циљ прибављање „просте“ сагласности осумњиченог о прихватању одлагања кривичног гоњења. Напротив, имајући у виду право осумњиченог на правично суђење и право да буде упознат са предметом оптужбе у смислу праксе Европског суда за људска права, сагласност осумњиченог мора бити последица професионалног представљања чињеничног стања и доказа из кривичне пријаве, као и циља и сврхе примене института одлагања кривичног гоњења.

3. Личност осумњиченог као околност од значаја за доношење одлуке о одлагању кривичног гоњења и избора врсте обавезе

Приликом доношења одлуке о одлагању кривичног гоњења, јавни тужилац је дужан да у сваком конкретном случају цени личност осумњиченог, као једну од околности у склопу процене целисходности предузимања кривичног гоњења са аспекта јавног интереса. Такође, оцена личности осумњиченог треба да буде предмет разматрања јавног тужиоца приликом избора врсте обавезе из члана 283 ЗКП.

Приликом оцене личности, јавни тужилац треба да има у виду околности из члана 54 КЗ, које суд цени приликом одлучивања о врсти и висини кривичне санкције.

Сходно томе, јавни тужилац у сваком конкретном случају треба нарочито да цени:

- **Личне прилике осумњиченог** – године живота, здравствено стање, степен образовања, материјално стање и др.;
- **Породичне прилике осумњиченог** – брачно и породично стање, број малолетне деце, број лица која осумњичени издржава и др. Ова околност се нарочито цени приликом одређивања обавезе која може утицати на породицу осумњиченог;
- **Ранији живот осумњиченог**, односно да ли се ради о учиниоцу који је кривично осуђиван или прекршајно кажњаван, имајући у виду да је одлагање кривичног гоњења оправдано, пре свега, када се ради о неосуђиваним лицима;⁷
- **Држање осумњиченог** након извршеног кривичног дела, а посебно однос према жртви кривичног дела;
- Да ли се ради о лицу које је **спремно да се подвргне неком од медицинских третмана** ради отклањања узрока који су довели до извршења кривичног дела.

7 **Упутством Републичког јавног тужиоца А.бр.246/08 од 28.03.2019. године**, предвиђено је да се условно одлагање кривичног гоњења не може применити уколико је та мера већ два пута примењена према осумњиченом за исто кривично дело, као и да ће јавни тужилац, уколико лице за које се врши провера пролази кроз централну евиденцију за неко друго кривично дело, у зависности од свих околности случаја, самостално проценити да ли ће применити условно одлагање кривичног гоњења.

4. Избор врсте обавезе, начина и рока извршења

4.1. Избор врсте обавезе

Сходно члану 283 став 1 ЗКП јавни тужилац може применити институт одлагања кривичног гоњења за одређена кривична дела ако осумњичени прихвати **једну или више од следећих обавеза**:

- 1) да отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету;
- 2) да на рачун прописан за уплату јавних прихода уплати одређени новчани износ, који се користи за хуманитарне сврхе или друге јавне сврхе;
- 3) да обави одређени друштвенкорисни или хуманитарни рад;
- 4) да испуни доспеле обавезе издржавања;
- 5) да се подвргне одвикавању од алкохола или опојних дрога;
- 6) да се подвргне психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања;
- 7) да изврши обавезу установљену правноснажном одлуком суда, односно поштује ограничење утврђено правноснажном судском одлуком⁸.

Јавни тужилац може осумњиченом наложити да у одређеном року, изврши **једну или више** од наведених обавеза, под условом да то осумњичени прихвати. Уколико је одређено више обавеза, оне могу бити одређене само **кумулятивно**.

Није дозвољено алтернативно или условно одређивање обавеза, с тим да је **могућа замена одређене обавезе под следећим условима**:

- да првобитно одређена обавеза није могла бити извршена из објективних и оправданих разлога,
- да обавезу није могуће спровести на начин који је наложен или на предмету који је одређен.

Законодавац не ограничава број наложених обавеза, нити прописује критеријуме на основу којих ће јавни тужилац одредити одређене обавезе у конкретном случају. У том смислу, јавни тужилац, руководећи се идејом ресторативне правде, доноси одлуку о избору обавезе на основу слободне процене:

⁸ Према свом садржају и правној природи наведене обавезе се могу поделити у четири категорије: обавезе репарационог карактера, обавезе хумантираног и социјалног карактера, обавезе алиментационог карактера и обавезе медицинског и психосанационог карактера.

- околности које се тичу личности осумњиченог,
- околности које се односе на врсту и тежину извршеног кривичног дела,
- околности под којима је дело извршено.

Имајући у виду ресторативни карактер условног одлагања кривичног гоњења, као и да је право оштећеног на накнаду штете најважније право жртава кривичних дела, уколико је кривичним делом причињена штета, јавни тужилац треба осумњиченом **најпре да предложи као обавезу отклањање штетне последице настале извршењем кривичног дела или накнаду причињене штете**, водећи притом рачуна о личним и породичним приликама осумњиченог, његовом имовном стању и другим околностима од значаја за избор наведене обавезе. Тек уколико испуњење ове обавезе није могуће у конкретном случају, јавни тужилац ће размотрити налагање других обавеза. Наравно, налагање ове обавезе не искључује могућност истовременог налагања и неке друге обавезе (других обавеза).

Иако законодавац није дао приоритет ниједној обавези у односу на друге, може се закључити да редослед по ком су обавезе постављене **сугерише да обавеза отклањања штетних последица или накнаде штете треба да има приоритет** у свим случајевима у којима је могуће њено спровођење.

4.2. Начин извршења

За постизање циљева одлагања кривичног гоњења, а то су сврха кажњавања и ефикасност поступка, није довољно само правилно одабрати врсту обавезе, већ је потребно правилно одредити начин и рок њеног извршења.

Начин извршења наложене обавезе представља **програм и поступак извршења обавезе**. Јавни тужилац одређује начин извршења, који зависи, пре свега, од врсте и природе обавезе.⁹

Начин извршења обавезе, по правилу, представља сагласност воља јавног тужиоца и осумњиченог, док је за одређивање начина извршења појединих обавеза неопходна помоћ стручних лица (нпр. код обавеза медицинског карактера).

Начин, односно програм и поступак извршења обавезе дефинише се у Наредби о одлагању кривичног гоњења у којој се наводи да ли ће обавеза бити извршена **једнократном радњом или вишеструким радњама**.

Јавни тужиоци у пракси често налажу вишеструке радње, посебно када су у питању обавезе имовинског карактера, тако што осумњиченом налажу **плаћање новчаног износа у ратама**, ценећи његове имовинске прилике. Такву могућност **треба користити рестриктивно** и само када је то оправдано посебним разлозима. У случају примене ове обавезе, под начином извршења сматра се и **начин на који се уплате врше** (нпр. на рачун, путем уплатнице), као и **начин на који осумњичени доказује** јавном тужиоцу да је обавезу извршио (нпр. предаја уплатнице,

⁹ О специфичностима начина извршења појединих обавеза видети у посебним поглављима.

признанице и сл.). Сматра се да је **обавеза извршена достављањем признанице о последњој уплати** којом се доказује да је обавеза извршена у целости.

Уколико осумњичени након уплате одређеног броја рата **престане са плаћањем, сматра се да није испунио своју обавезу** и јавни тужилац наставља кривично гоњење. У том случају уплаћени део новца се не враћа, а коначну одлуку о извршеној уплати доноси суд у току поступка. Изузетно, након прибављања извештаја повереника из органа управе надлежног за послове извршења кривичних санкција, јавни тужилац **може променити начин извршења или наложену обавезу заменити другом** уколико осумњичени не испуни обавезу услед околности које се не могу приписати у његову кривицу. Ипак, овакво поступање јавног тужиоца треба да буде изузетак, имајући у виду да Кривични законик јасно предвиђа да у случају када осуђени не плати новчану казну, следи замена казном затвора, односно казном рада у јавном интересу и ту нема никакве флексибилности (члан 51 став 2 и 3).

4.3. Рок извршења

За постизање сврхе одлагања кривичног гоњења није довољно само правилно одабрати обавезу и начин њеног извршења, већ и рок извршења. **Неоправдано дуг рок извршења може обесмислити правилно одабрану обавезу.**

Рок представља **временски период** у ком је одређено да осумњичени изврши наложену обавезу. Рок се дефинише у наредби о одлагању кривичног гоњења, где је потребно прецизно одредити његов почетак.

Јавни тужилац одређује рок у којем осумњичени мора извршити преузету обавезу (преузете обавезе), с тим да **рок не може бити дужи од годину дана.**

Сматрамо да рок од годину дана треба одређивати само **изузетно и првенствено у односу на обавезе медицинског карактера** с обзиром на њихову природу.

Кад год је то могуће, осумњиченом је потребно **наложити једнократно извршење** обавезе у року који **не треба да буде дужи од месец дана.** Ово се посебно односи на обавезе имовинског карактера.

У осталим случајевима, када обавеза није једнократне природе, **рок за извршење треба да буде краћи до – шест месеци**, свакако с обзиром на утврђене околности одређеног случаја (врста обавезе, породичне и личне прилике осумњиченог и сл.). Међутим, то не искључује примену максималног рока од годину дана када за то постоје оправдани разлози (приходи осумњиченог су у знатној несразмери са висином новчане обавезе).

Рок за извршење обавезе јавни тужилац **може изузетно продужити** само уколико утврди да осумњичени, из ванредних и оправданих разлога, који су ван његове воље или његових могућности, не изврши у потпуности наложену новчану обавезу (болест, отказ и сл.).

5. Врсте обавеза

5.1. Отклањање штетне последице настале извршењем кривичног дела или накнада причињене штете као обавеза осумњиченог (члан 283 став 1 тачка 1 ЗКП)

Ову обавезу јавни тужилац може наложити осумњиченом уколико се ради о кривичном делу које има последицу у кривичноправном смислу, која може постојати како у случају кривичних дела повреде, тако и у случају кривичних дела угрожавања, под условом да у међувремену штета није већ надокнађена, односно штетна последица није отклоњена. Репарацију штете треба, као специфичну санкцију материјалне одговорности у грађанскоправном смислу, извршити у првом реду непосредним успостављањем стања које је постојало пре извршења кривичног дела, и то је директна репарација, а тек после тога накнада у новцу.

Закнодавац не прецизира, али следи закључак да **јавни тужилац одлучује о реално утврђеној висини штете**. Висина износа накнаде штете, по правилу, треба да одговара висини постављеног имовинскоправног захтева оштећеног, али не у сваком случају, јер се може десити да оштећени постави нереалан, превисок имовинскоправни захтев.

У контексту овог поставља се питање: На основу чега ће јавни тужилац донети овакву одлуку, да ли ангажовањем вештака одговарајуће струке или слободном оценом доказа? Имајући у виду да је ефикасност поступка један од основних циљева одлагања кривичног гоњења, а да би ангажовање вештака проузроковало, како одуговлачење поступка тако и трошкове, то следи закључак да коначна одлука о **утврђивању висине штете зависи од процене јавног тужиоца**.

У тој процени јавни тужилац, ради објективности и заштите интереса оштећеног, приликом утврђивања висине причињене штете **мора да се придржава Закона о облигационим односима** и сходно томе одређује **врсту, износ, начин и рок остварења имовинскоправног захтева**. Када оштећени сматра да му није накнађен пун износ штете, било због изгубљене добити или евентуално лоше процене од стране јавног тужиоца по његовом мишљењу, може поднети тужбу у парничном поступку против осумњиченог.

Имајући у виду наведено, јавни тужилац цени следеће услове у случају налагања ове обавезе:

1. да је **штетна последица**, односно **причињена штета настала услед извршења кривичног дела**, односно као последица кривичног дела и **да није у међувремену надокнађена**;
 - под појмом **отклањања штетних последица сматра се**: повраћај ствари или поништај одређеног правног посла;
 - под појмом **накнаде штете сматра се** накнада материјалне и нематеријалне штете. По правилу, ову обавезу треба наложити само за тзв. обичну штету у виду умањења нечије имовине, а не и за измаклу корист у виду спречавања увећања нечије имовине;

2. да постоји **предлог, односно имовинско-правни захтев оштећеног**. Тужилац не може по службеној дужности, без предлога/захтева оштећеног да наложи ову врсту обавезе. Стога, јавни тужилац треба да позове оштећеног како би се изјаснио на ову околност. Предлог/захтев оштећеног не мора да буде поднет у посебној форми и може да се констатује на записник о испитивању или у службеној белешци;
3. да испуњење наложене обавезе **у целости зависи од осумњиченог**, а не од трећих лица.

Уколико утврди да су наступили услови за налагање обавезе, јавни тужилац треба:

1. **да омогући осумњиченом да се изјасни о имовинско-правном захтеву**, како у погледу основаности захтева, тако и у погледу висине имовинско-правног захтева;
2. **да наложи конкретну обавезу, што подразумева:**
 - код **повраћаја ствари** да јавни тужилац, на основу расположивих доказа, прецизно означи и детаљно опише ствар која се потражује наводећи све њене карактеристичне елементе, као и да означи на који начин, када и на ком месту се врши предаја ствари;
 - код **поништаја правног посла** да јавни тужилац прецизно утврди о којој врсти посла је реч и који су разлози за поништај, као и да одреди рок за поништај;
 - код **накнаде штете** да јавни тужилац претходно утврди висину штете тако што ће прибавити доказе и проверити околности у вези са постављеним имовинско-правним захтевом. Обавеза накнаде штете може бити наложена **у циљу пуне или делимичне накнаде штете**. Уколико је наложена делимична накнада штете, за преостали износ јавни тужилац упућује овлашћено лице на парницу, нарочито уколико је постављени имовинско-правни захтев нереалан.

Уколико оштећени одустане од имовинско-правног захтева у току примене одлагања кривичног гоњења, тужилац може да промени наложену обавезу.

5.2. Уплата одређеног новчаног износа на рачун прописан за уплату јавних прихода, који се користи за хуманитарне и друге јавне сврхе (члан 283 став 1 тачка 2 ЗКП)

Уплата одређеног новчаног износа у хуманитарне или друге јавне сврхе, иако процентуално најзаступљенија обавеза, **треба да буде наложена осумњиченом тек уколико** врста кривичног дела и околности под којима је дело учињено, као и личност учиниоца, **не указују да ће се сврха одлагања кривичног гоњења остварити неком другом обавезом**. Налагање ове обавезе осумњиченом **не сме да буде само по себи циљ одлагања кривичног гоњења**.

Када је реч о висини новчаног износа који осумњичени треба да уплати на рачун како би се исти користио за хуманитарне или друге јавне сврхе, јавни тужилац треба да се руководи одредбама Кривичног законика које регулишу одмеравање новчане казне (члан 48-51) и казненом политиком суда.

Чињеница је да је применом одлагања кривичног гоњења осумњичени на неки начин привилегован утолико што се не излаже кривичном гоњењу и поштеђен је свих непријатности које кривични поступак по својој природи носи. Следствено томе осумњичени применом одлагања кривичног гоњења **не треба и не сме да буде „двоструко привилегован“**. Стога, обавеза наложена осумњиченом, као услов да не буде кривично гоњен, као и **висина новчаног износа** из члана 283 став 1 тачка 2 ЗКП **треба да буде озбиљног карактера**, тим пре што испуњавање ове, као и других обавеза, има за циљ и специјалну превенцију, односно свест учиноца кривичног дела да држава осуђује његово недозвољено понашање.

Приликом доношења одлуке о висини новчаног износа, начину извршења, року за извршење новчане обавезе, као и евентуалној могућности уплата у ратама, јавни тужилац у сваком конкретном случају, посебно цени околности које се односе на личне, породичне и имовинске прилике осумњиченог.

5.3. Обављање одређеног друштвенокорисног или хуманитарног рада (чан 283 став 1 тачка 3 ЗКП)

Као и код обавезе уплате одређеног новчаног износа у хуманитарне сврхе, јавни тужилац ће осумњиченом наложити да обави одређени друштвенокорисни или хуманитарни рад тек након што анализом свих релевантних околности оцени да се сврха одлагања кривичног гоњења **не може остварити неком другом мером**, пре свега неком од мера ресторативног карактера.

Имајући у виду **сличност** ове обавезе са **казном рада у јавном интересу** (члан 52 Кривичног законика), приликом њеног налагања осумњиченом, јавни тужилац треба да има у виду врсту кривичног дела и личност учиниоца, с тим што посебно треба да цени **његову спремност** да обавља рад у јавном интересу, водећи рачуна о способностима, стручним знањима и здравственом стању осуђеног. Наиме, јавни тужилац **не може наложити ову обавезу без пристанка осумњиченог на конкретан друштвенокорисни или хуманитарни рад**.

Друштвенокорисни или хуманитарни рад у смислу одредбе члана 283 ЗКП **представља рад који:**

- је **користан за друштво**,
- **нема за циљ** остваривање **прихода**,
- **не вређа** људско **достојанство**,
- има за циљ да осумњичени **развије одговорнији однос према друштву и заједници**, као и да боље разуме последице својих поступака.

Трајање обавезе обављања одређеног друштвенокорисног или хуманитарног рада, по правилу, треба ускладити **са одредбом члана 52 став 3 Кривичног законика**, утолико да такав рад **не треба да буде краћи од 60 (шездесет) часова нити дужи од 360 (триста шездесет) часова, у периоду од једног до шест месеци, односно траје шездесет часова у току једног месеца**.

Уколико осумњичени **не испуни наложену обавезу**, осим из разлога који му се не могу приписати у кривицу, о чему јавни тужилац прибавља извештај Повереника, кривични **поступак ће се наставити**.

5.4. Испуњавање доспелих обавеза издржавања (члан 283 став 1 тачка 4 ЗКП)

Ова обавеза везана је за извршење кривичног дела **Недавање издржавања из члана 195 КЗ**, иако се то у ЗКП изричито не наводи.

Законском формулацијом „да испуни доспеле обавезе издржавања“ законодавац је определио да су те обавезе пре свега утврђене, а затим и доспеле. Ради се о заосталом плаћању обавезе издржавања од стране осумњиченог која је утврђена извршним насловом (пресудом, поравнањем пред судом или другим надлежним органом), али то може бити и без ових извршних исправа, дакле само на основу кривичне пријаве.

У недостатку извршног наслова, овлашћени тужилац ће **позвати осумњиченог и оштећеног** и ради утврђивања висине и временског периода заосталог давања издржавања, наравно уз пуну сагласност позваних лица, и у том случају може одложити кривично гоњење налагањем ове обавезе.

У погледу начина извршења, ова обавеза може бити наложена као **једнократна или у више-струким радњама**, с тим да јавни тужиоци, **приликом одређивања рока** за извршење, треба да воде рачуна о интересима малолетне деце.

5.5. Подвргавање одвикавању од алкохола или опојних дрога и подвргавање психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања (члан 283 став 2 тачка 5 и 6 ЗКП)

Обавезе подвргавања одвикавању од алкохола или опојних дрога и подвргавања психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања, по својој суштини и правној природи **најсличније су мерама безбедности медицинског карактера** и спроводе се **у одговарајућим установама** с обзиром на врсту обавезе (нпр. специјализоване медицинске установе за лечење зависности, центри за социјални рад и др.).

Извршење ових обавеза састоји се у подвргавању одређеном третману, односно **програму рехабилитације**, који представља:

- **превентивни програм** који за циљ има, пре свега, специјалну превенцију и успешну реинтеграцију осумњиченог у заједницу,
- **помоћ осумњиченом** да промени своје ставове и понашање и постане свестан узрока и последица антисоцијалног понашања,
- **укључивање чланова породице**, по потреби, водећи рачуна о **сигурности и потребама жртава** и њиховим људским правима.

Управо због такве њихове природе, приликом налагања ових обавеза осумњиченом, јавни тужилац мора прибавити **одговарајућу медицинску документацију**, а **по потреби** наложити и **медицинско вештачење**, како би се оценила оправданост њихове примене. Међутим, јавни тужилац ову меру може наложити и без вештачења, на основу слободне оцене околности конкретног случаја или само на основу медицинске документације коју поседује осумњичени.

Такође, у зависности од околности конкретног случаја, довољно је да јавни тужилац на основу понашања осумњиченог **стекне уверење** да ће осумњичени **не само започети**, већ да је реално очекивати да ће и након евентуалне одлуке о одбацивању кривичне пријаве **наставити са подвргавањем третману**, све до коначног остварења њеног циља.

У случају налагања неке од ових обавеза, **обавеза се сматра извршеном ако се осумњичени подвргао третману**, али за доношење решења о одбацивању кривичне пријаве није довољно да је осумњичени започео извршење обавезе тако што се нпр. само јавио на третман у одговарајућу установу. Потребно је да јавни тужилац, пре доношења одлуке, прибави извештај Повереника из ког произилази да је осумњичени започео извршење обавезе редовним одласцима на третмане, с тим да законодавац за доношење решења о одбацивању кривичне пријаве, не прописује као услов и успешно окончање спроведеног третмана.

Уколико осумњичени **не започне** испуњење обавезе у остављеном року, **поступак се наставља**.

Налагање да осумњичени прихвати обавезу подвргавања психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања, **оправдано је**, пре свега, код кривичног дела **насиље у породици**, мада се може односити и на нека друга **кривична дела са елементима насиља** (случај пре свега са основним обликом кривичног дела насилничко понашање из члана 344 став 1 КЗ).

Приликом избора ове обавезе у случају да се ради о учиниоцу кривичног дела насиље у породици, јавни тужилац са посебном пажњом треба да цени околности дела, као и личност учиниоца, његову спремност да се подвргне третману, али и **став и безбедност жртве (жртва) овог кривичног дела**.

Приликом извршења ових обавеза неопходна је **активна комуникација и сарадња** јавног тужилоца са представницима одговарајућих установа у којима се конкретна обавеза спроводи.

5.6. Извршавање обавезе установљене правноснажном одлуком суда, односно поштовање ограничења утврђеног правноснажном судском одлуком (члан 283 став 1 тачка 7 ЗКП)

Под појмом обавезе **„утврђене правноснажном одлуком суда“** треба подразумевати **било које обавезе установљене правноснажном судском одлуком**.

Када је реч о „поштовању ограничења утврђеног правноснажном судском одлуком“ ту се подразумевају пре свега мере заштите од насиља у породици из члана 194 став 5 КЗ, које суд одреди на основу закона.

Јавни тужилац је овлашћен да осумњиченом за кривично дело из члана 194 став 5 КЗ одреди обавезу поштовања **мере заштите од насиља у породици** из члана 198 Породичног закона,¹⁰ као услов да се према њему одреди одлагање кривичног гоњења. Наиме, према члану 198 Породичног закона којим је уведена грађанскоправна заштита, јер кривичноправна очигледно није била довољна, против члана породице који врши насиље, суд може одредити једну или више

10 „Службени гласник РС“, бр. 18 од 24.02.2005. год.

мера заштите од насиља у породици, којом се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа с другим чланом породице (члан 198 став 1 Породичног закона). Законодавац даље прописује да мера заштите од насиља у породици може трајати највише годину дана, што одговара року од годину дана у којем се мора извршити наложена обавеза у случају примене одлагања кривичног гоњења. Суштина мера заштите од насиља састоји се **у ограничењу или привременој забрани личних односа насилника са жртвом насиља.**

II. Поступак одлагања кривичног гоњења

Поступак одлагања кривичног гоњења из члана 283 ЗКП, има следеће фазе:

- **предлагање**
- **преговарање и избор обавезе**
- **наредбу о одлагању**
- **евиденцију и надзор над извршењем наложене обавезе**
- **решење о одбацивању кривичне пријаве.**

Законодавац не прописује обавезно присуство браниоца у било којој фази одлагања кривичног гоњења. Учешће браниоца у поступку одлагања кривичног гоњења представља процесно право осумњиченог да ангажује изабраног браниоца.

1. Предлагање

1.1. Ко, када и како предлаже

Предлог за примену одлагања кривичног гоњења може дати **јавни тужилац или осумњичени, односно његов бранилац.**

Јавни тужилац може да предложи примену одлагања кривичног гоњења када, на основу навода из поднете кривичне пријаве и прилога уз кривичну пријаву, односно евентуално извршених провера и прикупљених доказа, утврди да су испуњена четири основна услова за примену овог института, као и да се његовом применом може очекивати испуњење наведених циљева.

Јавни тужилац предлаже примену одлагања кривичног гоњења **на следећа два начина. Прво,** писменим путем у форми позива осумњиченом и његовом браниоцу, уколико га има, с тим да у позиву мора јасно назначити да предлаже примену одлагања кривичног гоњења из члана 283 ЗКП. **Друга могућност** односи се на предлагање приликом усменог разговора са осумњиченим или његовим браниоцем, о чему је јавни тужилац дужан да сачини службену белешку.

За разлику од јавног тужиоца, **осумњичени и његов бранилац могу предложити примену одлагања** кривичног гоњења без икаквих условљавања, уколико је кривична пријава поднета за кривично дело за које је предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година. Предлози

осумњиченог и његовог браниоца морају бити изнети у писаној форми, било у поднеску или на записнику.

1.2. Одлука о предлогу

Одлуку о предлогу доноси јавни тужилац, с тим што та одлука не мора бити сачињена у посебној форми.

Уколико предлог потиче од јавног тужиоца, сагласност за примену даје искључиво осумњичени. Изузетно, сагласност може бити дата и преко браниоца, али је у том случају потребно да бранилац буде овлашћен специјалним пуномоћјем.

Уколико предлог потиче од осумњиченог или његовог браниоца, јавни тужилац може предлог да прихвати само уколико из навода поднете кривичне пријаве и прилога уз кривичну пријаву, односно евентуално извршених провера и прикупљених доказа, утврди да су испуњена четири основна услова за примену овог института, као и да се његовом применом може очекивати испуњење наведених циљева.

У оба случаја, без обзира ко је дао предлог, уколико постоји сагласност о примени одлагања кривичног гоњења, јавни тужилац приступа фази преговарања и избора обавезе.

2. Преговарање и избор обавезе (врста, начин и рок)

2.1. Преговарање

Преговарање је процес комуникације између јавног тужиоца и окривљеног и његовог браниоца, уколико га има, које за циљ има постизање сагласности воља у погледу врсте наложене обавезе и начина њеног извршења.

У поступку преговарања јавни тужилац је у обавези да осумњиченом предочи (и његовом браниоцу, уколико га има):

- наводе кривичне пријаве и доказе, назив кривичног дела које му се ставља на терет и прописану казну;
- сврху и циљ одлагања кривичног гоњења, као и то шта добија, а шта губи одлагањем кривичног гоњења;
- да у случају одлагања кривичног гоњења губи право на суђење, а да оштећени задржава право да имовинскоправни захтев, у целости или делимично, оствари у парници;
- да ће у случају неизвршења наложене обавезе на начин и у року како је то одређено наредбом, јавно тужилаштво наставити кривично гоњење.

У току преговора јавни тужилац треба да води рачуна о томе да ли је осумњичени свестан последица прихватања, односно неприхватања одлагања кривичног гоњења. Тужилац не сме да злоупотреби незнање и неискуство осумњиченог у току преговора, нити сме да преувеличава ниво

сумње и значај доказа којима располаже када предлаже одлагање кривичног гоњења, нити сме да прејудуцира исход евентуалног кривичног поступка.

2.2. Избор обавезе (врста, начин и рок)

Иако су у погледу подношења предлога јавни тужилац и осумњичени изједначени, у поступку преговарања, јавни **тужилац треба да има активнију улогу и преузме иницијативу у избору обавезе (обавеза)**, тако што ће осумњиченом предложити једну или више конкретних обавеза, а за које је проценио да су адекватне и најцелисходније у смислу постављених циљева одлагања кривичног гоњења.

Приликом одабира врсте обавезе, начина и рока њеног извршења, јавни тужилац треба да се руководи:

- тежином и начином извршења кривичног дела,
- наступелим последицама,
- околностима случаја,
- личношћу осумњиченог (ранији живот, године живота, однос према кривичном делу које му се ставља терет, потреба лечења или терапије и сл.).

Поред наведеног, јавни тужилац је у обавези да води рачуна и о правима оштећеног, иако законодавац у одредби члана 283 ЗКП не прописује права оштећеног, већ само обавезује тужиоца да га обавести о одбацивању кривичне пријаве у случају успешне примене одлагања кривичног гоњења у ком случају **оштећени нема право приговора из члана 51 ЗКП**. Наиме, иако одлука јавног тужиоца о одлагању кривичног гоњења није условљена претходном сагласношћу оштећеног, приликом оцене целисходности примене овог института са аспекта јавног интереса, јавни тужилац мора имати у виду да је у основи овог института ресторативна правда.

Стога, приликом одлагања кривичног гоњења, избора обавезе, начина и рока извршења, а уколико то налаже природа обавезе, јавни тужилац треба да позове оштећеног како би се изјаснио о штетним последицама, висини имовинскоправног захтева, износу доспелих обавеза издржавања и другим релевантним околностима за налагање обавезе и да о томе приложи одговарајућу писмену документацију (нпр. рачун о поправци или куповини покретне ствари).

Јавни тужилац је у обавези да упозна оштећеног са правом да свој имовинскоправни захтев остварује у парници, без обзира на врсту обавезе која је наложена осумњиченом, као и са правом да у ситуацији када је осумњичени само делимично накнадио причињену штету, испуњењем обавезе из тачке 1 члана 283 Законика о кривичном поступку, разлику између накнађене и штете коју потражује, може остварити у парничном поступку.

Из наведених разлога, полазећи од идеје ресторативне правде, сматрамо да јавни тужиоци, увек када је то могуће, приликом избора обавезе предност дају отклањању штетне последице настале извршењем кривичног дела или накнади причињене штете, као јединој или кумулативној обавези.

2.3. Службена белешка

Сагласност воља јавног тужиоца и осумњиченог у погледу одлагања кривичног гоњења, врсте обавезе, начина и рока за њено извршење, **констатује се у форми службене белешке** која мора бити **потписана од стране јавног тужиоца и осумњиченог**. Ова службена белешка нема својство доказа и не може се користити у евентуалном судском поступку. Међутим, уколико је јавни тужилац претходно предузео доказну радњу саслушања осумњиченог, сагласност воља може бити констатована и на записнику о саслушању у ком случају се записник може користити као доказ у даљем току поступка.

Службена белешка о сагласности воља јавног тужиоца и осумњиченог представља основ за сачињавање наредбе о одлагању.

3. Наредба о одлагању кривичног гоњења (доношење, садржај и достављање)

По утврђивању да су испуњени сви услов за примену одлагања кривичног гоњења и уколико се постигне сагласност воља у погледу изабране обавезе, начина и рока извршења, јавни тужилац доноси наредбу о одлагању кривичног гоњења.

Јавни тужилац увек доноси наредбу о одлагању кривичног гоњења у односу на једног осумњиченог, па и у случају када је кривично дело извршено у саизвршилаштву.

Наредба о одлагању кривичног гоњења треба да садржи:

- a) **Личне податке осумњиченог**
- b) **Изреку чине:** опис и назив кривичног дела које се осумњиченом ставља на терет са правном квалификацијом, као и врста обавезе (обавеза), начин и рок извршења:
 - **обавеза** мора бити одређена по врсти са пуним називом. Уколико се налаже више обавеза, оне се одређују кумулативно;
 - **начин извршења, као и предмет извршења (уколико постоји)**, морају бити прецизно одређени. У случају уплата новчаних износа може бити наложено да се ова обавеза изврши једнократно или у периодичним ратама;
 - **рок** у ком осумњичени мора извршити наложену обавезу/е не може бити дужи од годину дана. Рок почиње да тече од дана одређеног у наредби. Дужина рока зависи од врсте обавезе и начина извршења. Потребно је одређивати краће рокове за обавезе које подразумевају једнократну радњу, као нпр. повраћај ствари или накнада штете. У погледу обавеза медицинског карактера дужина рока зависи од мишљења стручног лица лекара или психотерапеута;
 - **правна поука** о последицама извршења, односно неизвршења наложене обавезе.

с) **Образложење садржи:**

- **наводе из кривичне пријаве**, приложену писмену и фотодокументацију, као и **доказе**¹¹ којима се потврђују наводи из кривичне пријаве;
- **ко је предложио** примену одлагања кривичног гоњења и када;
- **разлоге** којима се тужилац руководио у дискреционој оцени **о оправданости одлагања кривичног гоњења (четири услова и два циља)**;
- **разлоге због којих је одређена конкретна обавеза**. Потребно је да јавни тужилац образложи због чега сматра да је наложена обавеза адекватна и најцелисходнија у смислу постављених циљева одлагања кривичног гоњења;
- **констатацију** да је **осумњичени упознат** са последицама испуњења и неиспуњења обавезе, уз навођење начина на који му је поука дата;
- **поуку** у погледу евентуалног имовинскоправног или регресног захтева;
- **начин вршења надзора** над извршењем обавезе;
- **поуку о недозвољености приговора као правног средства из члана 51 ЗКП**

Наредба се доставља осумњиченом, оштећеном и поверенику из органа управе надлежног за послове извршења кривичних санкција. Уколико је потребно, наредба се доставља и другим органима и организацијама, као нпр. службама које обављају психосоцијални третман или одвикавање од алкохола или опојних дрога.

4. Евиденција и надзор над извршењем обавезе

4.1. Евиденција

У циљу вођења евиденције о примени одлагања кривичног гоњења и правилне процене оправданости примене одлагања кривичног гоњења републички јавни тужилац је дана 28.03.2019. године издала **Упутство за поступање тужилаштвима под бројем А. бр. 246/08-01**.

Из наведеног упутства произлази следеће:

1. Тужилаштва која су примењивала одредбе члана 283 и 284 став 3 Законика о кривичном поступку које се односе на одлагање кривичног гоњења и одбачај кривичних пријава услед стварног кајања (раније чл. 236 и 237 ЗКП), дужна су да Републичком јавном тужилаштву **доставе списак предмета у којима су примењене наведене одредбе закључно са мартом 2019. године**, електронским и писменим путем.
2. Почев од 01.04.2019. године, па надаље, **јавна тужилаштва ће самостално и директно вршити унос података о лицима према којима је примењен члан 283 и 284 став 3 ЗКП у базу података Правосудног информационог система**, а према упутству које је доставило

¹¹ У случајевима када је врста и тежина задобијене повреде или имовински цензус квалификаторна околност одређеног кривичног дела, неопходно је да јавни тужилац **извесно утврди** ту околност.

Министарство правде. Наведене податке тужилаштва су дужна да уносе без одлагања, односно да врше дневно ажурирање базе.

3. **Почев од 01.04.2019. године, па надаље**, јавна тужилаштва су дужна да, самостално и директно, коришћењем претходно наведене базе Правосудног информационог система, пре доношења одлуке о примени мере из члана 283 и 284 став 3 ЗКП, **провере да ли је пријављено лице већ уведено у електронску евиденцију** примењеног одлагања кривичног гоњења и одбачаја кривичних пријава.
4. Уколико је лице за које се врши провера уведено у наведену електронску евиденцију Правосудног информационог система, поступајуће тужилаштво **не може применити члан 283 и 284 став 3 ЗКП**, ако је та мера већ **два пута примењена према пријављеном за исто кривично дело**.
5. Уколико је лице за које се врши провера уведено у наведену електронску евиденцију **за неко друго кривично дело**, поступајуће тужилаштво ће, у зависности од свих околности случаја, самостално проценити да ли ће применити одредбу члана 283 и 284 став 3 ЗКП или не.

Постоје ситуације када није могуће или је отежано утврдити да ли је у односу на пријављено лице раније примењено одлагање кривичног гоњења. На пример, у случају саобраћајне незгоде извршене од стране страног држављанина, оправдана је примена одлагања кривичног гоњења и без претходне провере евиденције Републичког јавног тужилаштва. Овакво поступање треба да буде изузетно.

4.2. Надзор

Законом о извршењу ванзаводских санкција и мера¹², прописано је да **надзор над извршењем обавеза** према одлуци јавног тужиоца о одлагању кривичног гоњења **обавља повереник** из органа управе надлежног за извршење кривичних санкција. Сходно члану 11 овог закона, службеник из повереничке канцеларије Повереник врши надзор над извршењем обавеза које су одређене осумњиченом одлагањем кривичног гоњења. У том смислу, јавни тужилац је у обавези да **повереничкој канцеларији достави наредбу о одлагању кривичног гоњења** у року **од три дана од дана доношења одлуке**.

Повереник је дужан да одмах по пријему одлуке преузме потребне радње за њено извршење. Повереник је такође овлашћен да прибавља податке од породице осумњиченог, полиције, установа здравствене и социјалне заштите, послодавца и других установа, организација и удружења.

Повереник има **право непосредног надзора извршења обавеза**, а јавног **тужиоца обавештава о спроведеном надзору**. Уколико осумњичени не испуњава обавезе које су му наложене, Повереник о томе обавештава јавног тужиоца. Такође, у случају да наступе околности које оправдано спречавају испуњење обавезе осумњичени има обавезу да о томе обавести Повереника. Када осумњичени испуни обавезу (обавезе) Повереник без одлагања обавештава надлежног јавног тужиоца.

¹² „Службени гласник РС”, бр.55/2014 и 87/2018.

О свим околностима које утичу на извршење обавеза Повереник сачињава извештај који доставља јавном тужиоцу на основу којег тужилац доноси коначну одлуку о примени одлагања кривичног гоњења (нпр. замена обавезе, измена начина или рока извршења обавезе, решење о одбацивању кривичне пријаве или наставак поступка).

Указујемо да реализација функције надзора није у потпуности могућа због одсуства друштвене припреме која се огледа у недовољним ресурсима повереничке службе, као и одсуству адекватних прописа који се односе на ову област.

5. Одбачај кривичне пријаве услед испуњености наложене обавезе из наредбе о одлагању кривичног гоњења (садржај, достављање и поуке)

По истеку рока за испуњење наложене обавезе, а по потреби и раније, јавни тужилац проверава да ли је осумњичени **испунио обавезу** из наредбе о одлагању кривичног гоњења. Провера извршења обавеза врши се преко канцеларије Повереника или на други адекватан начин, у зависности од врсте наложене обавезе и начина њеног извршења.

Уколико јавни тужилац утврди да је осумњичени поступио по налогу из Наредбе о одлагању кривичног гоњења, на начин и у року како је то Наредбом одређено, доноси решење о одбацивању кривичне пријаве у смислу члана 283 став 3 ЗКП.

Решење о одбацивању кривичне пријаве има следећу садржину:

- **изреку** која садржи: личне податке осумњиченог, чињенични опис кривичног дела са правном квалификацијом и одлуку да се кривична пријава одбацује јер је осумњичени извршио наложену обавезу;
- **образложење** које садржи: разлоге наведене у наредби о одлагању кривичног гоњења (**испуњеност услова и циљева одлагања кривичног гоњења**) са констатацијом да је наложена обавеза у целости извршена на начин и у року како је то наредбом одређено;
- **правну поуку** да није дозвољен приговор из члана 51 став 2 ЗКП непосредно вишем јавном тужиоцу.

Чињенични опис кривичног дела са правном квалификацијом **неопходан** је да би на несумњив начин био одређен идентитет кривичног догађаја поводом кога се одбацује кривична пријава. На овај начин штити се осумњичени од поновног кривичног гоњења за исто дело, односно могућег покушаја оштећеног да за исто дело предузима даље радње са циљем покретања и вођења новог кривичног поступка.

Решење о одбацивању кривичне пријаве јавни тужилац доставља оштећеном, осумњиченом и његовом браниоцу, уколико га има.

Одбацивање кривичне пријаве као вид начела опортунитета кривичног гоњења (члан 284 став 3 ЗКП)

Други могући вид начела опортунитета кривичног гоњења према пунолетним учиниоцима кривичних дела је одбачај кривичне пријаве на основу члана 284 став 3 ЗКП, тзв. **безусловни или чист опортунитет**.

Три су прописана услова која морају бити испуњена да би јавни тужилац могао да одбаци кривичну пријаву по овом основу:

- да се ради о кривичном делу за које је прописана казна затвора до три године;
- да је осумњичени услед стварног кајања спречио наступање последице или да је штету у потпуности већ надокнадио;
- да јавни тужилац према околностима случаја оцени да вођење кривичног поступка и изрицање кривичне санкције не би било правично.

Из законске формулације произилази да је за одбацивање кривичне пријаве неопходно да су наведена три услова **кумулятивно испуњена**, а јавни тужилац слободно цени чињенице и доказе који су од значаја за доношење решења о одбацивању кривичне пријаве, односно да изрицање кривичне санкције у конкретном случају не би било правично-сврсисходно.

За разлику од одлагања кривичног гоњења из члана 283 ЗКП, овај вид опортунитета није условљен роковима, извршењем одређених обавеза од стране осумњиченог, односно договором о компензацији штете. Уколико су испуњени наведени кумулативни услови, **јавни тужилац може одбацивати кривичну пријаву по овом основу и у случају да осумњичени не прихвати овакво решење**.

Довољно је да је осумњичени својим делима допринео да се спрече штетне последице кривичног дела или да је надокнадио насталу штету, и да је узимајући при томе у обзир одређене околности, јавни тужилац извео **коначан закључак да изрицање кривичне санкције не би било правично**. У том циљу, јавни тужилац треба да **контактира оштећеног** како би на несумњив начин утврдио да ли је осумњичени у потпуности надокнадио штету. Реалност постављеног захтева такође цени јавни тужилац, који је дужан да оштећеном предочи да преостали део свог имовинскоправног захтева у односу на део за који јавни тужилац сматра да реално представља потпуну надокнаду штете, може остварити у парници.

Криминално-политички разлог прописивања и примене овог вида начела опортунитета лежи у чињеници да је испуњењем наведених услова поново успостављено пређашње стање између учиниоца и оштећеног, које је постојало пре извршења кривичног дела, **услед чега би интервенција државе била сувишна и нецелисходна.**

Одбачајем кривичне пријаве по овом основу **предметна кривична ствар се окончава, јер оштећеном не припада право на приговор у смислу члана 51 став 2 ЗКП,** с обзиром да не постоји ниједан облик институционалне контроле исправности такве одлуке.

Целисходност као општи услов за примену начела опортунитета, код овог вида начела има посебан значај, с обзиром да јавни тужилац доноси одлуку искључиво **на основу дискреционе оцене.** Дискрециона оцена претпоставља да јавни тужилац цени да ли је кривично гоњење осумњиченог и изрицање кривичне санкције **правично** на основу околности везаних за личност осумњиченог и околности под којима је дело учињено. Приликом утврђивања ових околности јавни тужилац се руководи општим правилима о **одмеравању казне из члана 54 КЗ,** с тим да би наведене околности спадале у категорију олакшавајућих околности.

При оваквом законском решењу јавни тужилац доноси одлуку о кривичном гоњењу на основу **сопствене процене и личног запажања** од случаја до случаја, без објективних критеријума који му могу послужити као путоказ у примени дискреционог права, јер не постоје јасно дефинисани критеријуми на основу којих јавни тужилац може утврдити њихово постојање. Из наведених разлога примена овог вида опортунитета у пракси је веома ретка.

Када је у питању **испуњење услова** да је осумњичени услед стварног кајања спречио наступање последице или да је штету у потпуности већ надокнадио **треба водити рачуна о следећем:**

- **Прво,** спречавање наступања последице, као и потпуна надокнада причињене штете треба да буде **добровољно** од стране осумњиченог. Оцену добровољности треба ценити према околностима под којима је до спречавања наступања последице или надокнаде штете дошло. Добровољност постоји само када је одлука о томе била резултат **слободног самоопредељења осумњиченог.** Добровољност се цени са становишта спољних и унутрашњих фактора, с тим да спољни фактори не смеју бити одлучујући. Ако је до доношења одлуке осумњиченог дошло услед истовременог деловања и спољних и унутрашњих фактора, за оцену добровољности потребно је утврдити шта је у конкретном случају имало претежнији утицај на одлуку осумњиченог, да ли његове унутрашње снаге или спољне сметње. До спречавања наступања последице као и до надокнаде причињене штете мора доћи кроз **сврнисходно и ефикасно ангажовање осумњиченог.**
- **Друго,** када су у питању **унутрашње побуде добровољности** није битно да ли су побуде осумњиченог моралне природе, јер стварно кајање не мора бити кајање у морално-етичком смислу. Мотиви могу бити веома различити и они су, посматрано са аспекта овог услова, ирелевантни.
- **Треће,** неопходно је да је осумњичени **сам спречио** наступање последице, односно **сам надокнадио** причињену штету. Не постоји стварно кајање ако је спречавање наступања последице или надокнаду причињене штете извршило треће лице без знања осумњиченог или мимо његове воље. Међутим, стварно кајање постоји и ако је спречавање

последике или надокнаду штете извршило треће лице које је ангажовао осумњичени, јер је у том случају то резултат воље осумњиченог. Стварно кајање постоји и ако је отклањање последице извршило треће лице, али на заузимање и уз лично пожртвовање (ангажовање) осумњиченог у случајевима када се он налази у стварној немогућности да то сам учини.

- **Четврто, стварно кајање** треба разликовати од **личног кајања** које се састоји од изражавања кајања и жаљења због учињеног кривичног дела, али које, за разлику од стварног кајања, не претпоставља и потпуну надокнаду причињене штете.
- **Пето**, за разлику од надокнаде штете и спречавања наступања последице које се могу утврдити на основу мерљивих критеријума, питање стварног кајања осумњиченог лица се препушта слободној оцени јавног тужиоца. Понекад се стварно кајање непосредно може уочити на основу спољних манифестација понашања осумњиченог који на пример плаче, дрхти, говори на начин који одражава да се покајао, односно да је свестан осећаја да је погрешно што је учинио кривично дело. Значајно је да **признање кривичног дела не мора да значи и кајање за учињено дело**. Наиме, искрено кајање треба да изражава изузетно јак осећај кривице осумњиченог, због чега по законодавцу изрицање кривичне санкције не би било правично.

Поред свих наведених околности, приликом одлучивања о примени овог вида опортунитета тужилац у сваком конкретном случају цени да ли је осумњичени према извештају из казнене и прекршајне евиденције већ кажњаван, за које кривично дело, затим да ли се може применити на осумњиченог који је у конкретном случају учинио кривично дело са елементима насиља и слично.

Изрека решења о одбацивању кривичне пријаве по овом основу треба да садржи чињенични опис кривичног дела, из истих разлога као код решења донетог применом члана 283 ЗКП. У изреци овог решења јавни тужилац треба да наведе да је осумњичени спречио наступање штете или је штету у потпуности већ накнадио, док у **образложењу решења**, при оцени испуњености услова за примену начела опортунитета, треба посебно указати зашто изрицање кривичне санкције не би било правично.

Јавни тужилац у случају одбацивања кривичне пријаве на основу члана 284 став 3 ЗКП, такође треба да наведе разлоге због којих сматра да је целисходно да се примени овај институт, иако су испуњене све стварне и правне претпоставке за покретање кривичног поступка, затим које околности случаја је ценио и на основу којих је утврдио да је осумњичени услед стварног кајања спречио наступање штете или је штету у потпуности већ надокнадио, због чега изрицање кривичне санкције у конкретном случају не би било правично, као и да образложи јавни интерес и сврху примене начела опортунитета.

Друга важна питања код примене начела опортунитета

1. Одузимање предмета и начело опортунитета кривичног гоњења

Законодавац у Кривичном закону као једну од врста мера безбедности предвиђа и меру одузимања предмета из члана 87 коју неспорно може изрећи само суд, с обзиром да мере безбедности представљају врсту кривичних санкција.

Међутим, у пракси се поставило као спорно питање: **Да ли у случају примене института одлагања кривичног гоњења из члана 283 ЗКП, решење о одузимању предмета доноси јавни тужилац као орган поступка или судија за претходни поступак?**

У вези са овим спорним питањем постоје различите одлуке судова као последица различитог тумачења следећих одредаба КЗ и ЗКП:

Чланом 12 ЗКП предвиђено је *да кривичну санкцију учиниоцу кривичног дела може изрећи само надлежни суд*, док је одредбом члана 4 Кривичног законика предвиђено да су кривичне санкције казне, мере ујозорења, мере безбедности и васпитне мере.

Чланом 80 став 1 КЗ прописано је да *суд може учиниоцу кривичног дела изрећи једну или више мера безбедности када постоје услови за њихово изрицање*.

Чланом 87 КЗ прописано је да се *мера безбедности одузимања предмета може одредити у погледу предмета који је био намењен или употребљен за извршење кривичног дела или је наставио извршење кривичног дела, кад постоји опасност да ће се одређени предмет поново употребити за извршење кривичног дела, или када је ради заштите оштре безбедности или из моралних разлога одузимање предмета неопходно*.

Поред наведених одредаба материјалног карактера, законодавац у ЗКП у Глави XXI под називом *Поступци за изрицање мера безбедности*, предвиђа и поступак за изрицање мере безбедности одузимања предмета, тако што у члану 535, под називом *Решење о одузимању предмета* прописује: *Предмет чије одузимање је по кривичном закону неопходно ради заштите интереса оштре безбедности или разлога морала, одузме се и када се кривични поступак не заврши пресудом којом се оптужени олашава кривим или решењем о изрицању мере безбедности обавезној психијатријској лечењу. У ставу 2 овог члана прописано је да решење о одузимању предмета из става 1 овог члана доноси суд који је надлежан за суђење у првом степену. Решење о одузимању предмета доноси суд и када је у пресуди којом је оптужени олашен кривим или решењу о изрицању*

мере безбедности и обавезној психијатријској лечењу проишито да се донесе таква одлука (члан 535 став 3 ЗКП).

Правилним тумачењем одредаба КЗ и ЗКП произилази да **јавни тужилац**, као орган кривичног гоњења и **полиција** као орган откривања учиниоца кривичног дела, могу да донесу одлуку којом се **привремено одузимају предмети**¹³, али да одлуку о **трајном одузимању предмета**, који представљају својину учиниоца или који су били у његовој мирној државини, може донети само **суд**.

Из свега наведеног прозилази да решење о одузимању предмета у смислу члана 535 став 1 ЗКП може донети само суд. Овај став потврђен је и одлукама Врховног касационог суда.¹⁴

Стога, **јавни тужилац** у случају примене одлагања кривичног гоњења предлог за одузимање предмета **подноси судији за претходни поступак надлежног суда**, који је **једини овлашћен да донесе одлуку о трајном одузимању предмета**.

Дато тумачење законских одредаба у погледу одузимања предмета код одлагања кривичног гоњења, **у целости се односи и на вид опортунитета прописан у члан 284 став 3 ЗКП**.

13 Види: члан 147, 151, 153 став 4 ЗКП.

14 Пресуда Врховног касационог суда Кзз.46/2017 од 06.02.2017. године у којој се наводи да је одредбом члана 43 став 2 тачка 1 ЗКП прописана надлежност јавног тужиоца у предистражном поступку, док је у тој фази поступка надлежност судије за претходни поступак ограничена искључиво на случајеве предвиђене у члану 22 став 2 ЗКП, у које не спада одлучивање о мери безбедности трајно одузимања предмета.

У предистражном поступку јавни тужилац, између осталог, овлашћен је да одлучује о одлагању кривичног гоњења и у случају испуњења свих обавеза од стране осумњиченог, јавни тужилац доноси решење о одбацивању кривичне пријаве којим се окончава поступак поводом поднете кривичне пријаве, па то решење има значај пресуђене ствари.

У таквој ситуацији, када је кривични поступак окончан, али не одлуком суда уз коју се може изрећи мера безбедности одузимања предмета у складу са законом, већ на други начин у који спада и одбацивање кривичне пријаве по члану 283 став 3 ЗКП, суд може накнадно изрећи меру безбедности одузимања предмета под условима из члана 535 став 1 ЗКП само ако је реч о предметима чије је одузимање по Кривичном законнику неопходно ради заштите интереса опште безбедности или разлога морала.

У том смислу, Врховни касациони суд је у пресудама Кзз.413/2018 од 04.04.2018. године и Кзз.1409/2018 од 11.12.2018. године јасно заузео став када у конкретном случају постоје услови за изрицање мере безбедности одузимања предмета, сходно одредби члана 535 став 1 ЗКП, јер су испуњени законски услови за одузимање предмета и то:

- да се ради о предметима који се по кривичном закону морају одузети,
- да се одузимање врши ради заштите интереса опште безбедности или разлога морала,
- да оваква мера није изречена у пресуди или решењем о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења, или да поступак није окончан неком од ове две одлуке.

У случају да су испуњени наведени услови, надлежни суд доноси решење о одузимању предмета на основу члана 535 став 1 ЗКП.

2. Трошкови поступка и начело опортунитета кривичног гоњења

Када је реч о овом аспекту начела опортунитета кривичног гоњења треба узети у обзир следеће:

Прво, трошкови поступка у смислу одредбе члана 261 став 1 ЗКП и члана 2 тачка 14 ЗКП обухватају награду и нужне издатке учињене поводом поступка у целини, а то значи како у предистражном тако и у кривичном поступку:

- **награда** подразумева новчану накнаду која припада одређеном лицу за његов рад;¹⁵
- **нужни издаци** подразумевају стварне издатке које је одређено лице имало обављајући своје дужности (нпр. путни трошкови, материјал и сл.).

Друго, под трошковима поступка сматрају се и **трошкови предистражног поступка** који се односе на награду и нужне издатке браниоца кога је **одредила полиција**, у ком случају трошкове исплаћује тај орган (члан 261 став 6 ЗКП).

Треће, члан 261 став 4 ЗКП говори о органу поступка, што значи да се трошкови поступка односе **како на суд тако и на јавног тужиоца**. Наиме, ставом 4 овог члана прописано је да се *трошкови из става 2 тачка 1) до 6) овог члана, као и нужни издаци посматраног браниоца (члан 76) и посматраног пуномоћника (члан 59 и члан 103 став 3), у поступку због кривичних дела за која се јони по службеној дужности, исплаћују из средстава органа поступка унапред, а наплаћују се касније од лица која су дужна да их накнаде по одредбама овог законика. Орган поступка дужан је да све трошкове који су исплаћени унапред унесе у износ који ће се приложити списима.*

Како осим ове одредбе у ЗКП нема ниједне друге одредбе која се односи на јавног тужиоца као на орган поступка када су у питању трошкови поступка, **то јасно произилази да јавни тужилац унапред исплаћује само нужне издатке а не и награду, постављеног браниоца и постављеног пуномоћника** и то у случају када је јавни тужилац поднео оптужни акт суду, уз који прилаже и доказ о тако исплаћеним трошковима. **Суд након тога доноси коначну одлуку о томе ко ће сносити трошкове и колико они износе у складу са одредбама ЗКП.**

Четврто, имајући у виду да је законодавац децидно прописао за која кривична дела се поставља бранилац по службеној дужности (члан 76 ЗКП), односно када се и под којим условима се поставља пуномоћник ради заштите интереса посебно осетљивог сведока (члан 103 став 3 ЗКП), а да јавни тужилац, с обзиром на врсту и тежину прописаних кривичних дела у члану 283 став 1 и 284 став 3 ЗКП, начело опортунитета примењује у предистражном поступку, односно у скраћеном поступку, то произилази да **јавни тужилац нема законску обавезу да сноси трошкове браниоца и пуномоћника, осим да исплати нужне издатке у смислу одредбе члана 261 став 4 ЗКП.**

Пето, уколико јавни тужилац или, по његовом одобрењу полиција, сходно члану 294 став 2 ЗКП донесе решење о **задржавању осумњиченог** и ангажује браниоца по службеној дужности јер

¹⁵ Награда за рад адвоката утврђује се према важећој адвокатској тарифи у време обрачуна, а у зависности од висине запређене казне за то кривично дело, у време предузимања радњи у различитим фазама кривичног поступка (ВСС, КЗЗ број 49/09 од 19. маја 2008. године).

осумњичени у том случају мора имати браниоца, а након тога донесе одлуку о примени начела опортунитета кривичног гоњења, јавни тужилац има обавезу да надокнади трошкове и нужне издатке браниоца по службеној дужности у смислу одредбе члана 261 став 1 тачка 7 ЗКП, **под условом да је захтев за накнаду трошкова поднет пре одбачаја кривичне пријаве.**

3. Правноснажност решења о одбачају кривичне пријаве и начело *ne bis in idem* у случају примене начела опортунитета

Чињеница да је за примену начела опортунитета уопште потребно да се испуне наведена четири услова и два циља, а да се одлука у случају примене оба вида начела опортунитета доноси у форми решења о одбацивању кривичне пријаве, против којег није дозвољен приговор из члана 51 ст. 2 ЗКП, то се **поставља питање да ли се овако донета одлука јавног тужиоца сматра преосуђеном ствари (*res judicata*)** и да ли се у овом случају може применити **начело *ne bis in idem*.**

С тим у вези напомињемо да законодавац, у односу на решење о одбацивању кривичне пријаве, прописује могућност подношења приговора као правног средства, изузев у случају када је решење о одбацивању кривичне пријаве донето применом оба вида начела опортунитета тако што изричито наводи да се у овим случајевима одредба члана 51 став 2 ЗКП неће примењивати. Законодавац не прописује ни могућност улагања жалбе¹⁶, као правног лека, ни било ког другог правног средства против ове одлуке јавног тужиоца. Дакле, **то упућује на закључак да решење о одбацивању кривичне пријаве у случају примене опортунитета представља коначну и правноснажну одлуку.**

Чланом 4 ЗКП дефинисано је начело *ne bis in idem* тако што је прописано да *нико не може бити још једном осуђен за кривично дело за које је одлуком суда правоснажно ослобођен или осуђен или за које је ошћужница правоснажно одбијена или је јосћуијак правоснажно обустављен.*

Из ове законске формулације произилази да се начело *ne bis in idem* односи искључиво на правноснажне одлуке суда. Стога се оправдано поставља питање да ли се *ne bis in idem* може применити и на решења о одбачају јавног тужиоца у случају примене оба вида начела опортунитета, с обзиром на дати закључак да су ова решења, по својој суштини, коначна и правноснажна¹⁷.

Сматрамо да се ради о сложеном правном питању којим се овом приликом нећемо детаљно бавити, имајући у виду да је Врховни касациони суд дао одговор на ово питање у пресуди Прзз. број 18/2016 од 22.12.2016. године и ставу Кривичног одељења са седнице одржане 28.11.2016. године.

16 Оштећени у наведеним случајевима нема право да изјави жалбу у смислу одредбе члана 465 ЗКП, којом је прописано да се против решења органа поступка донесених у првом степену може изјавити жалба увек када у овом Законику није изричито одређено да жалба није дозвољена.

17 Одредбом члана 275 ЗКП прописано је да пресуда постаје правоснажна када се више не може побијати жалбом или када жалба није дозвољена, а постаје извршна од дана достављања, ако за извршење не постоје законске сметње.

Врховни касациони суд је у пресуди **Прзз. број 18/2016 од 22.12.2016. године**, заузео став да је у **случају примене института одлагања кривичног гоњења из члана 283 ЗКП ствар пре-суђена – *ne bis in idem***, те да примена овог института претпоставља да јавни тужилац мора прво да применом начела легалитета утврди да је окривљени учинио кривично дело, а потом да донесе одлуку о примени начела опортунитета и наложи извршење конкретне обавезе. Стога, извршење наложене обавезе представља вид кажњавања осумњиченог за учињено кривично дело, што је законски основ јавном тужиоцу за одбачај кривичне пријаве, сагласно члану 283 став 3 ЗКП, према коме ако осумњичени у року, на рачун прописан за уплату јавних прихода, уплати одређени новчани износ, који се користи за хуманитарне или друге јавне сврхе, јавни тужилац ће решењем одбачити кривичну пријаву и о томе обавестити оштећеног, који нема право да сагласно одредби члана 51 став 2 Законика поднесе приговор.

Поводом спорног правног питања Прекршајног апелационог суда: *како да њосџуџа љрекршајни суд љо захџџевима за љокреџање љрекршајноџ љосџуџка збоџ љрекршаја коју су обухваћени решењем јавноџ џуџиоца из члана 283 сџав 3 ЗКП (оглајања кривичноџ љоњења)*, Кривично одељење Врховног касационог суда на седници одржаној 28.11.2016. године заузело је став да *решење јавноџ џуџиоца донеџо на основу члана 283 сџав 3 ЗКП о одбачају кривичне љријаве љод условом да осумњичени у року изврши обавезе из овоџ члана се може смаџраџи као res judicata*. Наиме, Врховни касациони суд је јасно изразио мишљење да окривљени у прекршајном поступку у ситуацији у којој је претходно донето решење о одбацивању кривичне пријаве на основу примене института одлагања кривичног гоњења, не треба да буде накнадно осуђен и у прекршајном поступку и то из разлога правне сигурности грађана, односно да би вођење прекршајног поступка против окривљеног за исте противправне радње довело до дуплирања поступка и самим тим до дво-струког кажњавања.

У одговору Врховни касациони суд се позива и на праксу Европског суда за људска права у односу на начело *ne bis in idem*¹⁸, као и **пресуду Суда правде Европске уније у Луксембургу Хусеин Гозуџок и Клаус Бруџе (Brugge) C-187/01 и C-385/01 од 11. фебруара 2003**, у којој је постављен стандард да у *случајевима када је реч о љосџуџцима државних џуџилашџџава коју одусџају од даљеџ кривичноџ љоњења након џџџо окривљени исџуни одређене, од исџџо му џуџилашџџџа љонуђене обавезе, у којим љосџуџцима не учесџвује суд, ниџи се џакви љосџуџци завршавају судском одлуком, веђ одусџанком џуџиоца од даљеџ кривичноџ љоњења, се има смаџраџи љравноснажним окончањем љосџуџка, са ариуменџацијом да одлуку у џим љосџуџцима доноси џџело власџи које љрема одредбама националноџ кривичноџ љрава чини део сасџава казненоџ љравосуђа*.

Из наведеног произилази да **решење о одбацивању кривичне пријаве** јавног тужиоца донето на основу члана 283 став 3 ЗКП, као и на основу члана 284 став 3 ЗКП, против кога није дозвољена ни жалба ни приговор, **стиче формалну и материјалну правноснажност (res judicata)**. Дакле, кривични поступак у конкретном случају **сматра се правноснажно окончаним** и то **представља сметњу за даље кривично гоњење у смислу начела *ne bis in idem***.

18 Градингер против Аустрије (представка бр. 15963/90) 23. октобар 1995. и Сергеј Золотухин (Sergey Zolotukhin) против Русије (представка бр. 14939/03) 10. фебруар 2009.

Златна (основна) правила примене начела опортунитета кривичног гоњења

1. Опортунитет је могућност коју јавни тужилац може да користи само када процени да са становишта јавног интереса не би било целисходно покретати и водити кривични поступак и перед тога што су се стекли сви законом предвиђени услови за то (четири услова).
2. Опортунитет јавни тужилац примењује ради постизања сврхе кажњавања и без вођења кривичног поступка, као и повећања ефикасности кривичног поступка (два циља).
3. Примена опортунитета само ради постизања ефикасности кривичног постука или ради уплате одређеног новчаног износа је супротна суштини начела и представља његову злоупотребу.
4. Одлука јавног тужиоца о примени опортунитета мора да буде правична и не сме да се претвори у негирање правде.
5. Опортунитет није процесно право осумњиченог, већ процесна могућност јавног тужиоца.
6. Тужилац не сме да примени опортунитет ради избегавања евентуалне ослобађајуће пресуде.
7. Тужилац је дужан да оштећеном предочи право на остварење имовинскоправног захтева у парничном поступку.
8. Тужилац је дужан да осумњиченом предочи да оштећени има право да остварује имовинскоправни захтев у парничном поступку.
9. На решење о одбацивању кривичне пријаве код примене опортунитета важи начело *ne bis in idem*.
10. Одлагање кривичног гоњења није привилегија богатих.
11. Осумњичени мора да буде свестан шта добија, а шта губи применом одлагања кривичног гоњења.
12. Осумњичени мора бити упознат са последицама прихватања, односно неприхватања одлагања кривичног гоњења.
13. Тужилац не сме да злоупотреби незнање или неискуство осумњиченог у циљу примене одлагања кривичног гоњења.

14. Тужилац не сме да преувеличава ниво сумње, нити значај доказа којима располаже када предлаже одлагање кривичног гоњења, нити сме да прејудицира исход евентуалног кривичног поступка.
15. Приликом примене одлагања кривичног гоњења, јавни тужилац треба да води рачуна о правима оштећеног и првенствено размотри налагање обавезе отклањања штетне последице или накнаде штете оштећеном.

Прилози

Обрасци

Образац наредбе о одлагању кривичног гоњења

Република Србија

_____ јавно тужилаштво у _____

Кт. бр. _____

Датум _____

На основу члана 283 став 2 ЗКП, по кривичној пријави _____ поднетој од стране _____, дана _____, доносим

НАРЕДБУ О ОДЛАГАЊУ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

Осумњиченом _____ (навести личне податке)

Коме се ставља на терет да је
(због основа сумње да је):

Дана _____ у _____ (навести опис и назив кривичног дела и правну квалификацију)

чиме би извршио кривично дело _____ из члана _____

НАЛАЖЕ СЕ

- 1) да отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету
- 2) да на рачун прописан за уплату јавних прихода уплати одређени новчани износ, који се користи за хуманитарне или друге сврхе
- 3) да обави одређени друштвенокорисни или хуманитарни рад

- 4) да испуни доспеле обавезе одржавања
- 5) да се подвргне одвикавању од алкохола или опојних дрога
- 6) да се подвргне психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања
- 7) да изврши обавезу установљену правноснажном одлуком суда, односно поштује ограничење утврђено правноснажном судском одлуком

И то тако што ће у року од _____ извршити обавезу/е _____ (описати начин извршења).

Уколико осумњичени изврши обавезу на начин и у року како је то наложено, кривична пријава ће бити одбачена. Уколико осумњичени не изврши обавезу на начин и у року како је то наложено, кривично гоњење против осумњиченог ће бити настављено.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Кривичном пријавом поднетом дана _____ од стране _____ осумњиченом _____ стављено је на терет извршење кривичног дела _____ из члана _____ за које је прописана новчана казна или казна затвора до _____ година.

Из кривичне пријаве произлази _____ (образложити наводе кривичне пријаве, као и доказе који потврђују наводе из кривичне пријаве).

Из извештаја из КЕ и ПЕ за осумњиченог произлази да је осумњичени неосуђиван и да није прекршајно кажњаван (уколико јесте, образложити разлоге целисходности у складу са обавезним упутством Републичког јавног тужиоца).

Из дописа Републичког јавног тужилаштва _____ од _____ произлази да у односу на осумњиченог раније није примењивано одлагање кривичног гоњења (уколико је примењивано, образложити разлоге целисходности у складу са обавезним упутством Републичког јавног тужиоца).

Јавни тужилац је утврдио да су у конкретном случају испуњена четири услова и два циља за одлагање кривичног гоњења (образложити разлоге, на пример: иако су испуњени стварни и правни услови _____ навести који, сматрам да је оправдано одлагање кривичног гоњења са аспекта јавног интереса из следећих разлога _____)

Примену одлагања кривичног гоњења предложио је _____.

Након преговора постигнута је сагласност о врсти, начину и року извршења обавезе/а.

Приликом избора врсте обавезе, начину њеног испуњења, као и роковима, јавни тужилац је посебно имао у виду _____ (образложити разлоге који су руководили тужиоца приликом избора врсте обавезе).

О последицама неизвршења прихваћене обавезе осумњичени је посебно упозорен.

Оштећени је упознат са правом да имовинскоправни захтев може оставрити у парничном поступку. Осумњичени је упознат са правом оштећеног да против њега води парнични поступак ради намирања имовинскоправног захтева. Одлагање кривичног гоњења не утиче на евентуални регресни захтев осигуравајућег друштва, нити на друге евентуалне имовинскоправне захтеве који могу да проистекну из околности кривичног дела које је осумњиченом стављено на терет.

Правна поука:

Против овог решења није дозвољен приговор непосредно вишем јавном тужиоцу из члана 51 ЗКП

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

Дна:

- осумњиченом

- оштећеном

- поверенику из органа управе

надлежном за послове извршења кривичних санкција

Образац решења о одбачају кривичне пријаве

Република Србија

_____ јавно тужилаштво у _____

Кт.бр. _____

Датум _____

На основу члана 283 ст. 3 ЗКП-а, доносим,

РЕШЕЊЕ

Кривична пријава поднета од стране _____ дана _____ против осумњиченог _____ (навести личне податке), а којом је осумњиченом стављено на терет да је

Дана _____ у _____ (навести пун диспозитив кривичног дела)

извршио кривично дело _____ из члана _____

ОДБАЦУЈЕ СЕ, јер је осумњичени извршио обавезу/е из члана 283 ст. 1 тачка _____ ЗКПа, наложену Наредбом о одлагању кривичног гоњења Кт. бр. _____ од _____ године.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Кривичном пријавом поднетом дана _____ од стране _____ осумњиченом стављено је на терет извршење кривичног дела _____ из члана _____ за које је забрањена новчана казна или казна затвора до _____ година.

Након увида у кривичну пријаву и достављене доказе, јавни тужилац је утврдио да у конкретном случају постоје општи законски услови за примену опортунитета, као и посебни услови за налагање одређене обавезе (образложити разлоге целисходности који су руководили тужиоца).

Осумњичени се сагласио/предложио примену одлагања кривичног гоњења. У смислу члана 283 ст. 2 тач. 1 ЗКПа, дана _____ донета је Наредба о одлагању кривичног гоњења осумњиченог Кт. бр. _____ којом је осумњиченом наложено да у року од _____ дана изврши наложену обавезу (навести врсту/врсте обавеза. Потребно је навести предмет извршења, начин извршења).

Увидом у _____ (навести доказ на основу ког тужилац закључује да је обавеза извршена, као на пример: допис Повереника, извод из банковног рачуна, банкарску признаницу, потврду о повраћају ствари, службену белешку о обавештењу примљеном од грађанина, извештај лекара, извештај медицинске установе и сл.), утврђено је да је осумњичени у року од _____ извршио наложену обавезу тако што је _____ (описати начин извршења наложене обавезе).

Из извештаја Повереника произилази да _____ (препричати наводе из извештаја којима се потврђује извршење наложене обавезе).

Из свега наведеног произилази да је осумњичени у целости и на начин наложен Наредбом о одлагању кривичног гоњења Кт. бр. _____ од _____ извршио наложену обавезу, те се применом члана 283 ст. 3 ЗКПа доноси решење о одбачају кривичне пријаве.

Поука о правном леку:

Дна:

- Осумњиченом _____ и браниоцима _____
- повереничкој канцеларији
- а/а

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

Образац обавести оштећеном о одбачају кривичне пријаве

Република Србија

_____ јавно тужилаштво у _____

Кт. бр. _____

Датум _____

ОШТЕЋЕНОМ

Улица _____

Место _____

Поводом кривичне пријаве поднете од стране _____ дана _____ против осумњиченог

_____, а којом је осумњиченом стављено на терет да је

Дана _____ у _____ (навести пун диспозитив кривичног дела)

извршио кривично дело _____ из чл. _____

достављам Вам следеће

ОБАВЕШТЕЊЕ

Кривична пријава поднета од стране _____ дана _____ против осумњиченог _____ одбачена је на основу члана 283 ст.3 Законика о кривичном поступку Решењем овог тужилаштва Кт. бр. од _____, јер је осумњичени у целости извршио обавезу/е из члана 283 ст. 1 тачка ЗКПа, наложену Наредбом о одлагању кривичног гоњења Кт. бр. _____ од _____ године.

Доношење Решења о одбачају кривичне пријаве не утиче на Ваше право на истицање имовинскоправног захтева у парничном поступку, о чему је осумњичени поучен. Такође, Решење о одбачају кривичне пријаве не утиче на евентуални регресни захтев осигуравајућег друштва, нити на друге имовинскоправне захтеве који могу да проистекну из околности кривичног дела које је осумњиченом стављено на терет.

Поука о правном леку:

- Против овог решења није дозвољен приговор непосредно вишем јавном тужиоцу о чему су осумњичени и оштећени упозорени

Дна:

- Оштећеном

- а/а

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

52

Образац за члан 284 ЗКП

РЕПУБЛИКА СРБИЈА ОСНОВНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО У

Кт. бр. ____ / ____
КЕО. бр. ____ / ____
Датум ____

На основу чл. 284 ст. 3 Законика о
кривичном поступку, доносим

РЕШЕЊЕ

ОДБАЦУЈЕ се кривична пријава Министарства унутрашњих послова РС, Дирекције полиције, Полицијске управа за град _____, Управа саобраћајне полиције, СПИ за увиђаје саобраћајних незгода Ку. бр. ____ од ____ године поднета против Д. Ж. због кривичног дела Угрожавање јавног саобраћаја из чл. 289 ст. 3 у вези са ст. 1 Кривичног законика, будући да је осумњичена Д. Ж., услед стварног кајања, причињену штету у потпуности надокнадила, те да према околностима случаја изрицање кривичне санкције не би било правично.

Што је (ИЛИ-јер је, тако што је)

Дана _____, у _____, управљајући путничким возилом _____, којом приликом је мал. М.Н. задобио лаке телесне повреде у пределу главе и десног рамена у виду _____.

Навести чињенични опис и правну квалификацију извршеног кривичног дела

Чиме је извршио кривично дело.....

Разлози

У кривичној пријави Министарства унутрашњих послова РС, Дирекције полиције, Полицијске управа за град _____, Управа саобраћајне полиције, СПИ за увиђаје саобраћајних незгода Ку. бр. _____ од _____ године, наводи се _____. Уз кривичну пријаву достављени су скица лица места, фото документација, лекарско уверење о врсти и тежини задобијених повреда мал. М.Н. и признаница о плаћеним деловима путничког возила ауто куће „Шумадија“, бр. _____ од _____.

Осумњичена Д.Ж. приступила је по позиву у Основно јавно тужилаштво у _____ и том приликом изјавила да се саобраћајна незгода десила на начин како је то описано у кривичној пријави и приложеној писменој и фото документацији, да се искрено каје због учињеног дела, те да јој је посебно тешко што је мал. М.Н. задобио описане повреде, јер је и сама мајка двоје малолетне деце. Контактирала је оштећеног В.Н. и понудила медицинску и сваку другу помоћ

мал. М.Н. Такође је у потпуности надокнадила причињену штету, тако што је платила замењене делове на путничком возилу оштећеног и о томе приложила доказ.

Имајући у виду наведене околности, сматрамо да у конкретном случају има места примени члан 284 став 3 ЗКП, јер изрицање кривичне санкције према окр. Д.Ж. не би било правично, ни оправдано са аспекта јавног интереса, због чега је донета одлука као у изреци решења.

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА
РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОСНОВНО ЈАВНО
ТУЖИЛАШТВО У

Кт. бр. _____ / _____

КЕО. бр. _____ / _____

Датум _____

В.Н.

Ул. _____

Обавештавамо Вас да је ово тужилаштво на основу члана 284 став 3 Законика о кривичном поступку одбацило кривичну пријаву коју је Министарство унутрашњих послова РС, Дирекција полиције, Полицијска управа за град _____, Управа саобраћајне полиције, СПИ за увиђаје саобраћајних незгода Ку. бр. _____ од _____ године поднело против Д. Ж. због кривичног дела Угрожавање јавног саобраћаја из чл. 289 ст. 3 у вези са ст. 1 Кривичног законика.

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛЕКУ:

- против овог решења немате право да поднесете приговор непосредно вишем јавном тужиоцу, у смислу одредбе члана 51 став 2 ЗКП,

- имовинскоправни захтев можете остварити у парничном поступку.

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

Упутства Републичког јавног тужилаштва

Република Србија
РЕПУБЛИЧКО ЈАВНО
ТУЖИЛАШТВО
О. број 2/19
22.07.2019. године
Београд

На основу члана 25 став 1 Закона о јавном тужилаштву („Службени гласник Републике Србије“ број 116/08, 104/09, 101/10, 78/11-др. закон, 101/11, 38/12-УС, 121/12, 101/13, 111/14-УС, 117/14, 106/15 и 63/16), у циљу уједначавања поступања свих јавних тужилаца у примени члана 283 Законика о кривичном поступку, издајем следеће:

ОПШТЕ ОБАВЕЗНО УПУТСТВО

1. МЕЊА СЕ Опште обавезно упутство Републичког јавног тужиоца О. број 2/18 од 24.07.2018. године, тако да гласи:

Ради постизања законитости, делотворности и једнообразности у поступању, потребно је да јавни тужиоци приликом примене института одлагања кривичног гоњења из члана 283 Законика о кривичном поступку за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а Кривичног законика, када су за то испуњени законски услови, осумњиченом понуде да прихвати као обавезу или једну од обавеза да се подвргне одвикавању од опојних дрога, сходно одредби члана 283 став 1 тачка 5 Законика о кривичном поступку, уколико то налажу околности конкретног случаја (исказ осумњиченог, медицинска документација и сл.), имајући притом у виду и акт Републичког јавног тужиоца А. број 478/10 од 24.02.2011. године о могућности примене овог института у случајевима неовлашћеног држања опојне дроге „марихуана“ у количини до пет грама.

2. СТАВЉА СЕ ВАН СНАГЕ:

- Обавезно упутство Републичког јавног тужиоца А.број 219/03 од 02.02.2004. године, имајући у виду да је Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС“ бр.72/2009 од 11.09.2009. године), у члану 222 Закона, прописано да даном ступања на снагу овог закона престаје да важи

Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“ бр. 47/2003 и 34/2006), којим је био прописан члан 89 Закона, под називом „Надлежност за издавање одобрења за изградњу“, на који се односи наведено упутство.

Кривични законик („Службени гласник РС“ бр. 72/2009 од 11.09.2009. године), прописује кривично дело грађење без грађевинске дозволе из члана 219а, којим се санкционишу радње које су раније биле прописане у члану 89 Закона о планирању и изградњи, а за које кривично дело је кумулативно предвиђена казна затвора и новчана казна, што искључује могућност примене института одлагања кривичног гоњења из члана 283 Законика о кривичном поступку.

3. СТАВЉА СЕ ВАН СНАГЕ:

- Акт Републичког јавног тужилаштва са ознаком „службено“, од 26.11.2010. године, којим се указује на могућност примене члана 263 Законика о кривичном поступку код кривичног дела пореска утаја из члана 229 Кривичног законика („Службени гласник РС“ бр. 85/2005 од 06.10.2005. године и 94/2016 од 24.11.2016. године), сада члан 225 Кривичног законика, који се примењује од 01.03.2018. године, с обзиром да је за наведено кривично дело кумулативно предвиђена казна затвора и новчана казна, што искључује могућност примене института одлагања кривичног гоњења из члана 283 Законика о кривичном поступку.

Републички јавни тужилац
Загорка Доловац